

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Učitel odborného výcviku a jeho hodnocení žáků na
střední odborné škole

Olomouc 2023

Vedoucí práce: Mgr. Iva Koribská, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně podle metodických pokynů vedoucího práce a za použití uvedené literatury.

Ve Valašském Meziříčí dne 12.6.2024

Karolína Jestřabská

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Ivě Koribské, Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské práce, za čas, který mi poskytla při vypracování práce. Poděkování také patří mé rodině a přátelům, kteří mě podporovali po celou dobu studia a měli se mnou trpělivost během řešení bakalářské práce.

Anotace

Jméno a příjmení:	Karolína Jestřabská
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Vedoucí práce: Mgr. Iva Koribská, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023/2024

Název práce:	Učitel odborného výcviku a jeho hodnocení žáků na střední odborné škole
Název v angličtině:	Teacher of Vocational Training and His Assessment of Pupils at Secondary Vocational School
Zvolený typ práce:	Bakalářská práce
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce se zaměřuje na učitele odborného výcviku a na povinnosti pro výkon práce. Zabývám se tím, jaké jsou funkce, formy a druhy hodnocení žáků.</p> <p>V empirické části se soustředím na hlavní cíl výzkumného šetření. Hlavní cíl je zjistit, jaký je rozdíl mezi plánovaným a realizovaným kurikulem v oblasti hodnocení u učitelů odborného výcviku.</p>
Klíčová slova:	Učitel odborného výcviku, hodnocení, odborný výcvik, kurikulární dokumenty
Anotace v angličtině:	<p>The bachelor thesis focuses on the teachers of vocational training and on the duties for the performance of the work. I deal with the functions, forms and types of pupil assessment. In the empirical part, I focus on the main goal of the research. The main objective is to find out what is the difference between the planned and implemented curriculum in the area of assessment for vocational training teachers.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Vocational Training Teacher, Assessment, Vocational Training, Curricular Documents
Přílohy vázané v práci:	Strukturované rozhovory
Rozsah práce:	59
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

Obsah.....	5
Úvod.....	7
Teoretická část	8
1 Učitel odborného výcviku	8
1.1 Profesní kompetence učitele	8
1.2 Osobnost učitele	13
1.3 Náplň práce	15
2 Hodnocení.....	18
2.1 Funkce hodnocení.....	19
2.2 Druhy hodnocení	22
2.3 Formy hodnocení	24
2.4 Klasifikační řád	26
3 Střední odborné školy	28
3.1 Obor kadeřník.....	30
3.2 Formy hodnocení v oboru kadeřník	31
Empirická část	33
4.1 Cíl výzkumného šetření a stanovení dílčích cílů	33
4.2 Analýza kurikulárních dokumentů.....	34
4.3 Analýza strukturovaných rozhovorů	36
4.4 Porovnání kritérií, požadavků a způsoby hodnocení.....	39
Shrnutí.....	43
Závěr	44
Seznam strukturovaných rozhovorů.....	45
Seznam použité literatury	57

Úvod

Svojí bakalářskou prací se zaměřím na obor kadeřník, který jsem vystudovala a je zároveň mým koníčkem. Stát se učitelem odborného výcviku bylo mým snem už v prvním ročníku v oboru. Inspirovala mě moje učitelka odborného výcviku svým přístupem k nám žákům, kterým se maximálně věnovala a zasvětila do všech tajů a umění v odvětví kadeřnictví.

Učitel odborného výcviku má ve školství nezastupitelné místo. Nejenže předává odborné znalosti, dovednosti, ale připravuje žáky na jejich budoucí povolání. V mé bakalářské práci se zaměřím na práci učitele odborného výcviku, jeho povinnosti a přístup k odborné výuce žáků. Do toho spadá také hodnocení a důkladná příprava na výuku a profesionálně odvedená práce s žáky. Vzdělávání na středních odborných školách hraje klíčovou roli v přípravě žáků na jejich budoucí profesní život.

Kvalitní hodnocení je základem pro motivaci studentů, jejich osobní rozvoj a dosažení stanovených vzdělávacích cílů. Tím je spojené hodnocení žáků, které se odvíjí od jejich výkonů, ale také je motivuje ještě k lepším výsledkům. Bakalářská práce se zaměří na profesní kompetence a osobnost učitele odborného výcviku. Součástí bude přehled funkcí, druhů a forem hodnocení, které využívají učitelé v této oblasti. Pro konkrétní příklad zvolím obor kadeřník, kde konkrétně určím, co obor nabízí a jaké hodnocení se využívá.

V empirické části budu analyzovat kurikulární dokumenty v oblasti hodnocení. Mým cílem bude zjistit, jaký je rozdíl mezi plánovaným kurikulem a realizovaným kurikulem v oblasti hodnocení. Výsledky budou poskytovat hlubší vzhled do konkrétních metod hodnocení. Důrazně se zaměřím na porovnání kritérií, požadavků a na způsoby hodnocení pro výkon žáků. Chtěla bych uskutečnit rozhovory s několika učiteli odborného výcviku a zaměřit se na jejich požadavky hodnocení, kritéria hodnocení a na způsoby (metody) hodnocení.

Teoretická část

1 Učitel odborného výcviku

V této kapitole si vymezíme, kdo je učitel odborného výcviku. V minulém režimu se učitel odborného výcviku nazýval mistr. Při vypracování bakalářské práce jsem používala knížky, kde se pojem mistr vyskytuje. Seznámíme se s jeho kompetencemi, jakou osobnost by měl mít a jaká je jeho náplň práce. „*Mistr je výchovný pracovník vzdělávající a vychovávající učně ve vyučovacím předmětu, který nazýváme ne zcela výstižně odborný výcvik. Je to v podstatě učitel odborného výcviku.*“ (Čepek, Kodýtek a Švanda, 1971, s. 77) Forman (1995) uvádí, že „*úloha mistra odborné výchovy je ve výchovně vzdělávacím procesu v oblasti učňovského školství zvláště významná, dominantní a nezastupitelná.*“ (Forman, 1995, s. 29)

1.1 Profesionální kompetence učitele

Neexistuje popis ideálního učitele, protože každý je odlišný. Hlavně co se týká charakteristiky učitele. Existuje ale něco, co učitele spojuje, i když jsou odlišní. Jedná se o profesní kompetence. Profesionální kompetence od slova profese, jsou spíše zaměřené na profesi učitele než na žáka. U žáka se nám objevují spíše ty klíčové kompetence.

Definice podle Vašutové (2004) uvádí, že „*profesionální kompetence učitele vymezujeme jako otevřený a rozvoje schopný systém profesionálních kvalit, které pokrývají celý rozsah výkonu profese v komponentách znalostí, dovedností, zkušeností, postojů a osobnostních předpokladů, které jsou vzájemně provázené a chápány celostně.*“ (Vašutová, 2004, s. 92) Kompetence jsou charakterem jednotlivého učitele, zda účelně využívá svých znalostí a zkušeností a efektivně je předává svým žákům. Je důležité rozšiřovat kompetence dalším vzděláváním učitele, jelikož se to dále projeví v jeho hodnocení a profesní identitě. (Vašutová, 2004, s. 92)

Profesní kompetence jsou podle Švece (1999) „*souhrnem způsobilosti, který mi by měl být vybaven učitel, aby mohl efektivně vyučovat a vychovávat, zdokonalovat svoji pedagogickou činnost a které by měly být utvářeny, kultivovány, a popřípadě i zdokonalovány u studentů učitelství.*“ (Švec, 1999, s. 27.)

Profesní kompetence učitelů se neustále vyvíjejí v souladu s novými poznatky, technologiemi a trendem ve vzdělávání. Proto pro učitele je důležité se neustále učit a rozvíjet svoje pedagogické dovednosti, znalosti a hledat nové příležitosti k profesnímu rozvoji a růstu. Pro rozvoj profesních kompetencí by si učitel měl ujasnit svoje silné a slabé stránky a věnovat čas nedostatkům. Informaci o slabých stránkách může získat sebereflexí a vnímat ji jako nástroj k zdokonalování. Získání a rozvoj profesní kompetence je klíčové pro úspěšnou pedagogickou praxi a kvalitní výuku, která přináší žákům pozitivní výsledky a připravuje je na úspěch v budoucím životě.

Profesní kompetence podle Vašutové (Vašutová, 2004, s. 102-103)

Kompetence předmětová /oborová

Kompetence didaktická a psychodidaktická

Kompetence pedagogická

Kompetence diagnostická a intervenční

Kompetence sociální, psychosociální a komunikativní

Kompetence manažerská a normativní

Kompetence profesně a osobnostně kultivující

Mezi předmětovou/oborovou kompetenci patří například schopnost analyzovat odborné texty, provádět experimenty, používat odbornou terminologii a pracovat s nástroji, technologiemi a metodami pro specifický obor. Laicky řečeno, učitel by měl mít vědecké základy pro daný obor nebo předmět. Vašutová (2004) uvádí, že *„učitel má osvojeny systematické znalosti aprobačního oboru v rozsahu a hloubce odpovídající potřebám ZŠ/SŠ. Umí vyhledávat a zpracovávat informace zejména v rámci aprobačních oborů, disponuje uživatelskými dovednostmi informační a komunikační technologií.“* (Vašutová, 2004, s. 106)

Kompetence didaktická a psychodidaktická jsou klíčové pro vytváření příznivého vzdělávacího prostředí, které podporuje individuální potřeby a rozvoj každého žáka. Učitelé jsou schopni aplikovat různé pedagogické strategie a metody, které zohledňují různé učební styly, schopnosti a potřeby jednotlivých žáků. Vašutová (2004) uvádí, co učitel by měl mít za znalost v této kompetenci. *„Učitel má znalost o rámcovém vzdělávacím programu a dovede vytvářet školní vzdělávací program a projekty výuky. Dovede užívat informačních a komunikačních technologií pro podporu učení žáků.“* (Vašutová, 2004, s. 106)

Hlavní oblastí kompetence pedagogické jsou určité odborné znalosti, plánování výuky a promyšlená vyučovací strategie i schopnost efektivního hodnocení výsledků. Podle Vašutové (2004) *„učitel ovládá procesy a podmínky výchovy v rovině teoretické a praktické spojené s hlubokou znalostí jejich pedagogických, sociálních a multifunkčních aspektů. Má znalosti o právech dítěte a respektuje je ve své pedagogické práci.“* (Vašutová, 2004, s. 107)

V kompetenci diagnostické a intervenční podle Vašutové (2004) by učitel v této kompetenci měl „*použít prostředky pedagogické diagnostiky ve vyučování na základě znalostí individuálních předpokladů žáků a jejich vývojových zvláštností. Dovede diagnostikovat sociální zvláštnosti ve třídě.*“ (Vašutová, 2004, s.107) Do prostředků pedagogické diagnostiky spadá schopnost provádět testy, vyhodnocovat výsledky a na základě získaných informací formulovat vhodná opatření nebo doporučení.

Sociální a psychosociální kompetence obsahuje podle Vašutové (2004) „*prostředky utváření příznivého pracovního/učebního klimatu ve třídě/škole na základě znalostí sociálních vztahů žáků. Učitel ovládá prostředky socializace žáků a dovede je prakticky použít.*“ (Vašutová, 2004, s. 108) Při výskytu problému ve třídě, by učitel měl být schopen problém vyřešit. Umět komunikovat ve 21. století je to nejdůležitější. Tak stejné je to u této kompetence komunikativní, která spadá do sociální a psychosociální kompetence. Jedinec by měl být schopen efektivně komunikovat v různých situacích. Kompetence zahrnuje porozumění verbální i neverbální komunikace, schopnost srozumitelně vyjádřit své myšlenky, nápady a názory, naslouchat a reagovat na komunikaci ostatních jedinců. Měl by udržovat také pozitivní vztahy s ostatními, řešit konflikty a jednat v rámci skupiny či týmu. „*Učitel dovede uplatnit efektivní způsoby komunikace a spolupráce s rodiči, orientuje se v problematice rodinné výchovy.*“ (Vašutová, 2004, s. 108)

Kompetence manažerská a normativní se vyskytuje i u managementu. Správný vedoucí by měl umět efektivně plánovat, organizovat a řídit činnosti a procesy v rámci určitého prostředí nebo organizace. Důležité je si stanovit cíle, rozdělit úkoly, sledovat pokroky, efektivně řešit problémy v průběhu realizace úkolů. Měl by taky umět správně namotivovat a efektivně komunikovat. Tyto faktory jsou důležité pro úspěšné vedení týmu. Podle Vašutové (2004) „*učitel má základní znalosti o zákonech a dalších normách vztahujících se k výkonu jeho profese a k jeho pracovnímu prostředí. Je schopen vytvářet projekty institucionální spolupráce, včetně zahraničí.*“ (Vašutová, 2004, s. 108)

Jak už vyplývá z názvů kompetence profesně a osobně kultivující, učitel by měl mít schopnost přemýšlet o svém vlastním jednání. Měl by umět objektivně posuzovat svou vykonanou práci, popřemýšlet o svých silných a slabých stránkách, popřípadě jak zlepšit své nedostatky. Do této kompetence určitě spadá schopnost sebereflexe, kritické myšlení a učitel by měl být schopen se učit z vlastních chyb. „*Učitel umí vystupovat jako reprezentant profese na základě osvojení zásad profesní etiky učitele, dovede argumentovat pro obhájení svých pedagogických postupů.*“ (Vašutová, 2004, s. 109)

Kyriacou (2012) vymezil základní pedagogické dovednosti, které obsahují složky jako jsou „*plánování a příprava, realizace na vyučovací hodiny, řízení vyučovací hodiny, klima třídy, kázeň, hodnocení prospěchu žáků, reflexe a sebehodnocení (evaluace) vlastní práce.*“ (Kyriacou, 2012, s. 24-26)

Už slova plánování a příprava na vyučování naznačují, že si učitel plánuje průběh hodiny, stanovuje si cíle, připravuje si učební podklady, přemýšlí, jakou metodu výuky použije, aby byla efektivní. Po plánování přichází realizace. Výuka probíhá podle plánu, učitel žákům poskytne cíle hodiny, různé pomůcky a zapojuje žáky do diskuse v průběhu hodiny, aby dávali pozor. Co se týče řízení výuky, učitel podle Kyriacou (2012) musí „*řídít a organizovat učební činnosti tak, aby žáci strávili co největší část vyučovací hodiny produktivní prací.*“ (Kyriacou, 2012, s. 63) Klima třídy je také jedna z učitelových kompetencí. Žák by se měl cítit ve třídě příjemně, a proto by učitel měl poskytnout příjemné a bezpečné prostředí. Žák a učitel by měli mít mezi sebou vztah, založený na úctě, důvěře a respektu k tomu druhému. S tímto je spojená kázeň. „*Kázeň se ve škole projevuje v tom, jak žáci dovedou zachovávat společenská a školní pravidla.*“ (Obst, 2017, s. 142) Je založená na autoritě a povinnost učitele je sledovat chování žáků a v případě nekázně provést opatření.

Poslední dvě kompetence souvisejí s hodnocením jak žáka, tak učitele. U žáka se hodnotí v průběhu výuky i na konci výuky a tím vzniká záznam o hodnocení, které nám slouží na konci určitého období. Hodnotí se pomocí různých forem. Když se učitel hodnotí sám, nazývá se to sebereflexe. *„Sebereflexe se rozumí uvědomováním si svých učitelských poznatků, zkušeností, prožitků z pedagogické činnosti a zejména z pedagogického rozhodování. Plní funkci poznávací, zpětnovazební, rozvíjející, preventivní a relaxační.“* (Obst, 2017, s. 158) Jedná se o jakési zlepšení pro další plánování a přípravu. Společně se sebereflexí existuje termín evaluace. *„Pedagogická evaluace je proces hodnocení nejen výsledků a činitelů výukového procesu, ale uskutečňuje se na různých úrovních výchovně-vzdělávací praxe.“* (Čabalová, 2011, s. 159)

1.2 Osobnost učitele

Být učitelem odborného výcviku na střední odborné škole je velmi náročné, i když se to mnohdy nezdá. Učitel se setkává s žáky, kteří si procházejí pubertou a je to náročné období jak pro učitele, tak i žáka. Do charakterových vlastností učitele odborného výcviku *„je zdůrazňován pedagogický takt, upřímnost, spravedlivost a důslednost, rozvaha a sebeovládání i dostatečná míra kolektivity, která umožňuje dobrou spolupráci s kolektivem žáků.“* (Forman, 1995, s. 29)

Autoři Čepek, Kodýtek a Švanda (1971) uvádějí do charakterových vlastností mimo jiné i *„cílevědomost, rozhodnost, trpělivost, sebekritičnost a pořádkumilovnost. Má-li mistr úspěšně vychovávat, musí si být vědom cílů, které chce dosáhnout. Je známo, že právě energie a rozhodnost jsou klíčovými vlastnostmi, na nichž spočívá autorita. Mezi učněm a mistrem je vždy značná vzdálenost daná rozdílným věkem, rozdílnými životními zkušenostmi. Překlenutí této vzdálenosti vyžaduje mnoho trpělivosti.“* (Čepek, Kodýtek, Švanda, 1971, s. 105-107) Co se týká sebekritičnosti, nejenom učitel, ale každý člověk by měl uznat i svoje vlastní chyby. I učitel se může mnohdy mýlit, například v oboru kadeřník, co se týká nových módních trendů.

Měl by sbírat poznatky i od svých žáků, kteří se mnohdy vyznají lépe v módních trendech než učitel sám. O pořádkumilovnosti lze říct, aby učitel dbal na pořádek nejen na provozovně, kde probíhají praxe, ale i ve svém kabinetu, ve vyučovacích materiálech a v plnění svých povinností.

Odborná znalost je velmi důležitá v učitelské profesi. Důležitost také poukazuje Čepeck, Kodýtek a Švanda, kteří uvádějí, že *„odborná znalost mistra, tj. soubor jeho odborných vědomostí, dovedností a zkušeností, je velmi důležitá vlastnost, bez níž se nelze ve výchově obejít.“* (Čepeck, Kodýtek a Švanda, 1971, s. 100)

Klíčové také je, aby si učitel odborného výcviku vybudoval zdravý vztah se svými žáky, ale nemělo by to překročit určité hranice, s tím je spojené vybudování si autority. *„Kladný vztah učňů ke kterémukoli vyučujícímu předmětu pomáhá rozvíjet jejich schopnost rychle a kvalitně si osvojit příslušné vědomosti, dovednosti a návyky i ochotně přejímat žádoucí názory a postoje, k nimž jsou v rámci předmětu vedeni.“* (Čepeck, Kodýtek a Švanda, 1971, s. 14)

Správná komunikace s žáky o jejich výsledcích, spravedlivě hodnotit a poskytnout i individuální přístup ke slabším žákům, musí ovládat každý učitel. Pro mě je důležité získat i zpětnou vazbu od žáků. Zda se jim líbil průběh praxí, zda jsou sami spokojeni se svými výsledky a jestli všechno pochopili. Samozřejmě nemůžu zapomínat i na profesní kompetence učitele, které by měl mít každý učitel. Hlavně by neměl zneužívat svého postavení.

1.3 Náplň práce

Pro konkrétní popis náplně práce učitele odborného výcviku jsem si vybrala obor kadeřník. Co se týká náplně práce v tomto oboru, je velmi rozmanitá a vyžaduje odborné znalosti, dovednosti, ale i srozumitelné předávání znalostí svým žákům a připravit je na jejich budoucí povolání.

Učitel se snaží vést žáky v odborném výcviku, aby se „*naučili všem pracím v kadeřnictví, doporučovat úpravy účesů podle estetickým hlediskům zákazníka. Provádět kadeřnické úkony podle postupů, určovat typy vlasů, komunikovat se zákazníky a trvale se přizpůsobovat požadavkům kadeřnického rozvoje*“ (ŠVP, 2009, s. 202)

„*Mistr odborného výcviku je povinen pečovat též o to, aby bylo zajištěno úzké sepětí mezi odborným výcvikem, vyučováním teorie a výchovou v mimoučební době. Jeho povinností je také dbát, aby se odborný výcvik konal na základě nové techniky a pokrokových metod práce.*“ (Singule, 1963, s. 318)

Učební proces se uskutečňuje v učebním dni v 5 hlavních fázích (Forman, 1995, s. 27)

1. *Zahájení učebního dne*
2. *Instruktaž mistra*
3. *Nácvik pracovních dovedností*
4. *Hodnocení učebního dne*
5. *Závěr u učebního dne*

Při první fázi se nejčastěji učitel s žáky setkává v učebně, která slouží na teoretickou výuku. Učitel zde vysvětlí odborné pojmy, objasní žákům cíle, kterých by měli dosáhnout a zhodnotí předcházející den a výkony žáků. Učitel tedy v teoretické výuce musí poskytnout teoretické znalosti, vysvětlit například hygienu při práci, celkově BOZP a také si zkontroluje docházku žáků a mají-li svůj pracovní oděv a pomůcky.

Po uplynutí teoretické výuky se žáci přemístí společně s učitelem odborného výcviku do provozovny, kde učitel provádí instruktáž. Podle Maňáka a Švece (2003) instruktáž spadá do klasické výukové metody, která se dělí na metody slovní, metody názorně demonstrující a metody dovednostně praktické. Metoda názorně demonstrující je rozdělena ještě na předvádění a pozorování, práce s obrazem a instruktáž. *„Instruktáž je výuková metoda, která zprostředkovává žákům vizuální, auditivní, audiovizuální, hmatové a podobné podněty k jejich praktické činnosti.“* (Maňák, Švec, 2003, s.87) *„Učitel prezentuje žákům příslušný objekt a způsob činnosti s ním, podle jeho vzoru pak žáci s objektem manipulují.“* (Obst, 2017, s. 68)

Po instruktáži si žáci nacvičují například daný postup a učitel se tedy může zaměřit na organizační věci. Organizuje žákům různé školní kadeřnické soutěže, školení a kurzy. Ve druhém ročníku zařizuje žákům praxe v reálných kadeřnických salónech. *„Odbornou praxi konají žáci ve druhém a třetím ročníku s cílem rozvíjet své znalosti a dovednosti v reálném prostředí zaměstnavatelů, zvýšit své poznatky o nové moderní technologie a rozvinout své odborné pracovní dovednosti. Cílem tohoto období je však také poznání reálného pracovního prostředí, organizace práce, ale i kontakt se zaměstnanci firmy a zaměstnavateli.“* (Výroční zpráva, 2022-2023, s. 30) Podle okruhů, musí také zajistit žákům materiál, jako jsou barvy na vlasy, peroxidy, ale také i rukavice a dezinfekce k BOZP. *„Postupně jsou vybavovány jednotlivé dílny OV nástroji, nářadím, moderními technologiemi a výpočetní technikou.“* (Výroční zpráva, 2022-2023, s. 29)

Ve čtvrté fázi dochází k hodnocení. Podle Formana (1995) učitel odborného výcviku „*shrne výsledky učebního dne, provede rozbor a hodnocení učebních úkolů, výrobků a práci žáků. Dále se zaměří na splnění probraného tématu, plnění norem, ohodnocení jednotlivých žáků známkou.*“ (Forman, 1995, s. 28)

Co se týká hodnocení v odborném výcviku, provádí se „*numerické a slovní hodnocení. Kritériem je především pochopené principů, které podmiňují funkci konkrétního zařízení. Hodnotí se přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků, dovedností a návyků. Kvalita a rozsah získaných dovedností, využívání získaných teoretických vědomostí v praxi. Samostatnost, aktivita, zájem o praktickou činnost, vztah k praktickým dovednostem a dodržování BP, norem a vyhlášek vztahující se k ochraně zdraví při práci.*“ (ŠVP, 2009, s. 202) Více se k tomuto věnujeme v kapitole hodnocení.

V poslední fázi je závěr učebního dne. Kontroluje čistotu na provozovně a vydezinfikované nářadí. „*Osobní vyhodnocení provádí mistr po odchodu žáků. Získané poznatky použije při zpracování přípravy na příští učební dny.*“ (Forman, 1995, s. 28)

Celková náplň práce učitele odborného výcviku v tomto oboru je velmi rozmanitá a vyžaduje odborné znalosti, dovednosti, ale i srozumitelně předávat znalosti svým žákům a připravit je na jejich budoucí povolání.

„*Už je prosté vyjmenování základních kompetencí učitele ukazuje na nesmírnou složitost učitelovy práce a na obtížnost vybavení, a tedy na formování učitele, který by vládl všemi těmito kompetencemi s odpovídající obsahovou náplní a na solidní úrovni.*“ (Kolář, Vališová, 2009, s. 209)

2 Hodnocení

Každý se minimálně jednou za svůj život potkal s hodnocením. Už v dětství jsme si hráli na učitele a učitelky a nějakým způsobem jsme své imaginární žáky hodnotili. Neměli jsme načtené žádné odborné knihy nebo nějaké definice o hodnocení, prostě jsme jen podle naší fantazie a představy hodnotili. S hodnocením se nesetkáváme jenom ve školních lavicích, ale i v práci, kdy nadřízený ohodnotí rychlost a kvalitu odvedené práce, nebo zda se splnil počet určitých zakázek. Tím získáváme zpětnou vazbu, jak jsme pracovali a zda je splněno vše, co se žádalo. Je to kontrola, která se uvádí na konci procesu vykonané činnosti.

Hodnocení je součástí každé výuky či školení. Učitelům poskytuje zpětnou vazbu o tom, zda žáci dosáhli zamýšlených výsledků, a umožňuje shromažďovat důkazy o tom, jak je výuka účinná na žáky. (Blanchett, Powis a Webb, 2012, s. 39)

Hodnocení podle Průchy (2009) *„je komplexní činnost, která interpretuje edukační proces a vypovídá o kvalitách a míře úspěšnosti žákovského učení a učebních výkonů. Cílem hodnocení žáků je zvyšovat efektivitu vyučování a zlepšovat kvalitu žákovského učení.“* (Průcha, 2009, s. 587)

Dle Obsta *„podstatou školního hodnocení je zjištění stavu vědomostí, dovedností a postojů a formulace hodnotících soudů na základě porovnání skutečného stavu se stavem předpokládaným – formulovaným jako cíle výuky.“* (Obst, 2017, s. 86)

2.1 Funkce hodnocení

Hodnocení má několik funkcí podle různých autorů. Ch. Kyriacou (2012) představil 6 funkcí hodnocení. (Kyriacou, 2012, s. 123-124)

1. *Hodnocení má být pro učitele zpětnou vazbou*
2. *Hodnocení má poskytnout žákům zpětnou vazbu o jejich pokroku*
3. *Hodnocení má žáky motivovat*
4. *Hodnocení slouží jako podklad pro vedení záznamu o prospěchu žáka*
5. *Hodnocení umožňuje poskytnout doklady o momentálním prospěchu a dosažené úrovni žáka*
6. *Hodnocení umožňuje posoudit připravenost žáka pro další učení*

My se budeme zabývat 6 funkcemi podle Koláře a Šikulové (2009)

Motivační funkce je podle Koláře a Šikulové (2009) nejzákladnější funkce. „*Je v podstatě jedna z nejsilnějších funkcí tohoto procesu ve vyučování. Intenzita motivační funkce významně souvisí s tím, že hodnocení se dotýká výrazně emocionální, citové stránky osobnosti (propojení potřeb a prožitků) a zasahuje do intimních sfér osobnosti.*“ (Kolář, Šikulová 2009, s.47) Žáka hodnocení, v jakékoliv podobě, může namotivovat ještě k lepším výsledkům anebo spíše demotivovat, kde ztratí jakoukoliv chuť nebo snahu se zlepšit. Za názorný příklad motivace můžeme považovat konkrétně kadeřnickou soutěž. Žáci jsou zvědaví, můžou předvést svoji kreativitu a také je možnost získat odměnu v podobě poháru, diplomu a co se týká kadeřnické profese, tak i zviditelnění a karierní posun.

Dále má hodnocení funkci informativní. Učitel sděluje žákovi i jeho rodičům veškeré informace o jeho výkonu, výsledky jeho práce a úroveň jeho získaných znalostí. Pro žáka je to užitečná zpětná vazba, která „*může žákům ukázat různé myšlenkové postupy, změnit strukturu jejich porozumění, potvrdit, zda mají pravdu, nebo se mýlí, a upozornit je, že pro řešení mají k dispozici více informací nebo že více informací k řešení potřebují.*“ (Hattie, 2022, s. 138)

S regulativní funkcí hodnocení bych se setkala například při covid situaci. U žáků sice probíhala distanční výuka přes aplikace Teams, ale stačilo to na přípravu na všechny testy? Po vrácení do školních lavic bych si jako učitel ověřila jejich vědomosti. Žáci by dostali stejný test, který vyplňovali při distanční výuce a podle toho bych poznala, zda se opravdu na test naučili. Kdyby test nedopadl podle představ a stanovených požadavků, pomocí regulativní funkce hodnocení bych s žáky téma zopakovala i v případě, že bych neměla pokračovat v dalším tématu. Učitel si tak sám řídí průběh jeho vyučovací činnosti a zda se k tématu vrátí a žákům nabídne dané téma doučit, anebo si každý žák dané téma individuálně nastuduje.

„Hodnocení dokonce funguje ve vyučování jako hlavní prostředek regulující žákovu (učební) činnost. Regulace učení je dána jednak tím, jak učitel řídí učební činnost žáků, jednak jistou sebekontrolou, která napodobuje školní kontrolu a hodnocení.“ (Kolář, Šikulová, 2009, s. 50)

Výchovná funkce hodnocení hraje klíčovou roli v rozvoji žáků a jejich osobnostní růst, ale také i v podpoře učení. Při hodnocení předáváme žákovi recenzi jak na jeho vykonané schopnosti, dovednosti, ale i na to, jak učitel vnímá jeho osobnost. „*Výchovnou funkcí hodnocení spatřujeme v tom, že by mělo vést k formování pozitivních vlastností a postojů žáku (např. odpovědnost, vytrvalost, svědomitost aj.) k sobě samému i ke svému okolí.*“ (Kolář, Šikulová, 2009, s. 52-53)

U učitele se může vytvořit předpověď výkonu svého žáka. Když se učitel s žákem setkává v průběhu 3 let, (kdy beru příklad odborné učiliště 3letého oboru) zná jeho přístup ke vzdělávání, jeho projev a výsledky, dokáže předpovědět jeho vyhlídky do budoucnosti i co se týká například dalšího pokračování ve studiu. Jedná se o prognostickou funkci hodnocení, která nejvíce plní svoji roli při výběru dalšího studia. *„Právě v této souvislosti je ona prognostická funkce nesmírně cenná, protože může (při správném použití učitelem) pomoci žákovi vyvarovat se budoucích zklamání, deziluzí atd.“* (Kolář, Šikulová, 2009, s. 53)

Poslední funkce hodnocení je diferenciatní, která má spojitost s předchozí funkcí. Tato funkce se zaměřuje na rozdělení mezi jednotlivými úrovněmi výkonu a potřebami žáků. Cílem diferenciatní funkce je dodržovat individuální rozdíly mezi žáky a adaptovat vzdělávací proces tak, aby žákům vyhovoval nejlépe jejich potřebám, způsobům učení a schopnostem. Sice Kyriacou (2012) uvádí jiné funkce hodnocení, ale jsou spjaté i podle funkcí, které určili Kolář a Šikulová. (2009) Tato funkce hodnocení umožňuje poukázat na to, *„zda jsou žáci připraveni pro určitý typ dalšího učení (například pro učení se čtení), zda je vhodná určitá forma vnitřní diferenciacce, zda se projevují určité učební obtíže, nebo zda žáci zvládli předchozí učivo.“* (Kyriacou, 2012, s. 124)

2.2 Druhy hodnocení

Existuje bohatá škála druhů hodnocení, které učitel může kombinovat. Obst (2017) uvedl tyto druhy jako hodnocení „*formativní, finální, normativní, kriteriální, diagnostické, interní, externí, neformální, formální, průběžné, závěrečné, objektivní hodnocení, hodnocení průběhu a hodnocení výsledku.*“ (Obst, 2017, s. 87)

Formativní hodnocení používá učitel v průběhu školního roku a smyslem je individuální sdělení výsledku hodnocení. „*Toto hodnocení bývá obvykle zaměřeno na odhalení chyb, obtíží a nedostatků v práci žáka a nabízí radu, vedení a poučení zaměřené na zlepšení budoucích výkonů.*“ (Kyriacou, 2012, s. 125) Finální hodnocení se využívá na konci období, jako je například vysvědčení i při výsledku závěrečných zkoušek. Je to hodnocení, který se zaměřuje na zhodnocení finálního výsledku.

Dále se hodnocení dělí na interní a externí. Interní hodnocení neboli vnitřní, vykonává osoba, často učitel, který se v dané třídě vyskytuje. Zaměřuje se na sběr informací o výkonu žáka v konkrétní škole. Externí hodnocení provádí nezaujatá osoba, někdo mimo školu. Jedná se o objektivní měření výkonů žáků. Toto hodnocení se často provádí k porovnávání výkonů různých škol. Jako příklad uvedu „*Českou školní inspekci, Scio*“. (Obst, 2017, s. 87) Například v oboru kadeřník jsou soutěže, kdy v porotě hodnotí výkon žáků osoba mimo školu, popřípadě z jiných škol.

Další druh hodnocení je formální a neformální. *Formální hodnocení je takové, na které jsou žáci předem upozorněni a mohou se na ně připravit. Neformální hodnocení je založené na pozorování výkonů jako součásti běžné práce ve třídě.* (Obst, 2017, s. 87)

„*Diagnostické hodnocení se speciálně zaměřuje na odhalení učebních obtíží žáků a ke stanovení zvláštních vzdělávacích potřeb.*“ (Obst, 2017 s. 87) Tento druh hodnocení se často provádí na začátku školního období nebo na začátku určitého kurzu, ale může být použit i průběžně během školního procesu.

Normativní hodnocení vede k porovnávání výkonů žáka s výkonem ostatních žáků ve stejné skupině nebo třídě. Pro učitele je to jakési srovnávání, zda všichni žáci dosahují stanovených standardů. Při tomto druhu hodnocení, může vzniknout u žáků nechuť, jelikož hodnocení nebere zohlednění k individuálním potřebám žáka. Nikdo není stejný a každý se něčím liší.

U kriteriálního hodnocení se hodnotí splnění podle požadovaného popisu výkonu. Žák je informovaný a ví, co se od něj očekává a podle jakého postupu má pracovat. Nezáleží na tom, zda ostatní žáci splnili, hlavní je, že daný žák splnil svůj úkol. Jako příklad uvedu praktickou část závěrečných zkoušek, kdy žák musí splnit pánský stříh pomocí stříhacího strojku.

„Objektivní hodnocení je takové, při kterém se používají metody omezující nebo vylučující vliv subjektu – osobnosti učitele. Příkladem mohou být didaktické testy s volenými odpovědi.“ (Obst, 2017, s. 88)

Další hodnocení je podporující neboli suportivní hodnocení, které pozitivně ovlivňuje učení a rozvoj žáků. *„Učitel využívá podporující hodnocení tak, že odměnou posiluje to, co se žákovi na jeho úrovni povedlo a namísto trestání chyb mu dává vhodnou zpětnou vazbu.“ (Čapek, 2022, s. 22)*

Ve školním řádu Střední školy informatiky, elektrotechniky a řemesel v Rožnově pod Radhoštěm se zmiňují hlavně o průběžném a závěrečném hodnocení. Průběžné hodnocení umožňuje učitelům sledovat a posuzovat vývoj znalostí žáků během školního roku. Školní řád na této škole uvádí zásady průběžného hodnocení, které ustanovují že *„učitel soustavně sleduje výkony žáka a jeho připravenost na vyučování. Učitel je povinen vést soustavně evidenci o klasifikaci žáků. Učitel hodnotí písemné, ústní, grafické, praktické a pohybové projevy žáka. Žák musí být z předmětu vyzkoušen alespoň dvakrát za pololetí. Učitel volí typ zkoušky podle charakteru předmětu.“ (Školní řád, 2023, s. 16)*

Oproti průběžnému hodnocení, závěrečné hodnocení slouží k posouzení výsledků žáků na konci školního roku nebo na konci kurzu.

Jako poslední druh hodnocení je hodnocení průběhu a hodnocení výsledků. Při průběhu vykonávání určité činnosti se setkáváme s hodnocením v průběhu. Například v dílnách a v oboru kadeřník při výrobě vlásenek. Na konci žákovy práce je hotový výsledek, v oboru kadeřník například účes, kde vzniká hodnocení výsledku. *„Žák má právo na informace o průběhu a výsledcích svého vzdělávání. Na informace o prospěchu a docházce mají v případě zletilých žáků právo také jejich rodiče, popřípadě osoby, které vůči zletilým žákům plní vyživovací povinnost. Žák a rodiče žáků jsou informováni průběžně o prospěchu a chování.“* (Školní řád, 2023, s. 17)

U kvantitativního, normativního a srovnávacího druhu hodnocení se používá hodnocení známkou. Hodnocení slovní se využívá v kvalitativním, formativním, diagnostickém a intervenujícím druhu hodnocení.

2.3 Formy hodnocení

Hodnotit výkony žáků můžeme podle několik forem. Nejvíce používaná forma je kvantitativní a kvalitativní. První forma, která je nejvýznamnější, je kvantitativní forma, vyjádřena číslovkou neboli známkou. Často se spíše setkáváme s pojmem klasifikace.

„Učitel při klasifikaci hodnotí nejen vědomosti a dovednosti žáka, ale zahrnuje do hodnocení i žákovo chování, vyjadřovací schopnosti, jeho zájmy, motivy, sleduje, jak se utvářejí jeho pracovní a mravní návyky, jaký je vztah žáka k předmětu, k učení apod.“ (Kolář, Šikulová, s. 84)

„Hodnocení známkou (klasifikace) má jistě svá pozitiva. Mezi ně patří především tyto: známka jako symbol úspěšnosti žáka, známka jako tradice vzdělávání a úspěchu (zejména v povědomí rodičů), známka umožňuje srovnávání žáků a jejich výkonů, zjednodušuje vyjádření hodnocení žáka, je stanovena normou (Zákon č.561/2004 Sb., klasifikační řády škol apod.).“ (Čábalová, 2011, s.1 66)

Klasifikace u nižších ročníků se provádí klasicky číslicemi od 1 do 5, u vyšších se vyskytuje stupnice slovní. Od pojmů výborný až nedostatečný. „*Pokud pedagog neumí hodnotit, ublíží žákovi i slovním hodnocením, i kdyby namísto známek rozdával fazolky.*“ (Čapek, 2022, s. 15)

Kvantitativní forma hodnocení má své pozitivum, ale i negativum. Stejně tak i u kvalitativního hodnocení. Klasifikace v pozitivní stránce má vlastnosti jako je „*jednoduchost, přehlednost, rychlou orientační a informační hodnotu.*“ (Čapek, 2022, s.15) Kvantitativní hodnocení v negativní stránce „*zjednodušuje a sumarizuje, svádí k výkonovému hodnocení a srovnávání, a špatné známky mají celou řadu nevýhod.*“ (Čapek, 2022, s. 15)

Za kvalitativní formu považujeme slovní hodnocení, které se od klasifikace liší tím, že je vyjádřen písemnou nebo ústní formou, bez vyjádření známek. „*Slovní forma hodnocení je obsažnější, a může být tedy velice výstižná. Umožňuje vyzdvihnout přednosti žáka a zároveň přesně popsat nedostatky, na jejichž odstranění musí pracovat.*“ (Čapek, 2022, s. 74)

Žák ze slovního hodnocení má cítit uznání, pochopení od učitele, měl by cítit pocit úspěšnosti, získat informace kde chyboval, ale zároveň by měl mít chuť si ještě napravovat své vědomosti. Ve slovním hodnocení by se měl učitel vyvarovat rozlišení žáků, ponižování, a hlavně nesrovnávat žáka s ostatními. „*Slovní hodnocení vyžaduje, aby učitelé svoje žáky dokonale znali a byli schopni rozlišit i jemné rozdíly v jejich rozvoji.*“ (Obst, 2017, s. 90) Hodnocení v tomto případě má být pro každého žáka individuální. Slovní hodnocení se vyjadřuje ústní formou v průběhu vyučování, kdy učitel hodnotí žáka a může i učitel získat zpětnou vazbu slovního hodnocení od svého žáka. Písemnou formu slovního hodnocení jsou například poznatky k písemným nebo slohovým pracím. Také se vyskytuje například u vysvědčení při udělení pochval za reprezentování školy na soutěžích. Jak už jsem zmínila u kvantitativního hodnocení, ani slovní hodnocení není dokonalé. „*Není dynamické, rychlé, účinné, a často ani není pro žáka srozumitelné. Nehodí se ke každodenní učitelské potřebě.*“ (Čapek, 2022, s. 81)

Jako další formou hodnocení je jednoduché mimoverbální hodnocení, kdy učitel se případně na žáka při správné odpovědi usměje, nebo pokývá hlavou a jednoduché verbální hodnocení, kdy učitel vysloví krátké slovní hodnocení, například dobře, špatně, ano nebo ne. „*Takový způsob vyjádření žáci nepovažují za hodnocení. Přesto právě tyto jednoduché formy hodnocení jsou ve výuce nejfrekventovanějšími způsoby hodnocení.*“ (Kolář, Šikulová, 2009, s. 83)

U formy ocenění výkonů se učitel zaměřuje na ocenění a uznání úspěchů žáků v různých předmětech či oblastech vzdělávání. Žákova práce poté je vystavena na třídní nástěnce nebo na tabuli úspěchů. Může se jednat o reprezentování školy na soutěžích nebo určitých žákovských projektech. (Kolář, Šikulová, 2009, s. 94)

A jako poslední formu hodnocení si představíme písemné a grafické vyjádření. Jedná se o vyjádření srovnávání žáků do grafu a hodnotících tabulek. Využívá se také může pomoci „*diagramu a posuzovací škály.*“ (Kolář, Šikulová, 2009, s. 94)

2.4 Klasifikační řád

Klasifikační řád je dokument, který vlastní každá škola. Existuje jako samostatný dokument, nebo je zmíněn ve školním řádě, uvedený jako kritéria hodnocení. Slouží pro učitele, kde jsou stanovena pravidla, jak hodnotit žáka, podle jakých zásad, metod a forem. Pro ukázkou jsem si vybrala klasifikační řád Školy informatiky, elektrotechniky a řemesel v Rožnově pod Radhoštěm, který je uveden ve školním řádě.

Školní řád (2023) se týká pravidel hodnocení, uvádí ustanovení jako například: „*rozhodnutím ředitele školy je hodnocení výsledků vzdělávání žáků na vysvědčení vyjádřeno klasifikací. Třídní učitel převede klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo žáka.*“ (Školní řád, 2023, s.14) Uvádí také, jaké formy hodnocení se nejčastěji využívají a jaké dokumenty se předávají studentům na konci pololetí.

Dále se setkáme se stupnicí kritérií. Jedná-li se o stupnici prospěchu chování žáka, hovoříme o stupnici 1-3. „*Chování velmi dobré. Žák neporušuje zásady a pravidla slušného chování a morálky, projevuje se v souladu se školním řádem. Chování*

uspokojivé, žák jednorázově závažně poruší ustanovení školního řádu, zásady morálky a pravidla slušného chování. Chování neuspokojivé, žák se opakovaně dopouští závažných přestupků proti školnímu řádu.“ (Školní řád, 2023, s. 15) Výsledky žáků v jednotlivých předmětech mají stupnici od 1 do 5. Uvádí se stupnice „výborný, chvalitebný, dobrý, dostatečný a nedostatečný.“ (Školní řád, 2023, s. 16)

Pravidla hodnocení obsahují také určité zásady. Co má učitel vykonávat, co musí povinně vést, jak má hodnotit, co musí žákovi poskytnout a koho, v případě slabého výsledku žáka ve vyučování, před koncem hodnotícího období informovat. Pravidla obsahují také „*informace o průběhu a výsledcích vzdělávání, komisionální zkoušky, přezkoušení na doplnění klasifikace, přesun klasifikace, průběh a způsob hodnocení ve vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu, průběh a způsob hodnocení vzdělávání v nástavbovém studiu a uvolnění žáka z vyučování některé předmětu.*“ (Školní řád, s. 17-19)

V bakalářské práci se zabývám učitelem odborného výcviku a jeho hodnocením. Také v pravidlech hodnocení se píše o podrobném popisu hodnocení v odborném výcviku. V odborném výcviku je klíčové hodnotit souborné práce na konci určitého období. Hodnocení v průběhu výuky slouží později jako doplněk pro konečné hodnocení. „*Při klasifikaci odborného výcviku se hodnotí přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatku, dovednosti a návyky. Kvalita a rozsah získaných dovedností, využití získaných teoretických dovedností v praxi. Samostatnost, aktivita, zájem o praktickou činnost, vztah k praktickým dovednostem a dodržování BP, norem a vyhlášek vztahující se k ochraně zdraví při práci.*“ (Školní řád, 2023, s. 17) Co se týká stupnice prospěchu výsledků je stejný jako u hodnocení jednotlivých předmětů.

3 Střední odborné školy

Střední odborné školy hrají klíčovou roli ve vzdělávacím systému, poskytující žákům teoretické i praktické dovednosti, které jsou potřebné pro úspěšné uplatnění na trhu práce. Tyto instituce nabízejí nespočet studijních oborů, které jsou různorodé.

„Součástí středního školství, škola poskytující vyšší sekundární vzdělávání v úrovni ISCED 3A (ukončené maturitou) nebo v úrovni ISCED 3C (ukončené závěrečnou zkouškou).“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 289.) My se v této práci zaměříme na obory, ukončené závěrečnou zkouškou. Často se jedná o 3letý obor s výučním listem, který je ukončen závěrečnou zkouškou. Po absolvování závěrečné zkoušky, která se skládá z písemné části, praktické části a ústní zkoušky, je žákům vystaven výuční list. Pro získání maturity po získání výučního listu je nástavbové studium v oboru podnikání. Tento obor trvá 2 roky a je ukončen maturitní zkouškou.

„Rámcový vzdělávací programy RVP tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělávání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání.“ (edu.cz, 2022) Dále je vytvořený školní vzdělávací program, který je zaměřený na konkrétní obor. V této bakalářské práci pracuji s ŠVP v oboru kadeřník, který poskytuje Střední škola informatiky, elektrotechniky a řemesel v Rožnově pod Radhoštěm.

„Úspěšné složení závěrečné zkoušky a získání výučního listu umožňuje absolventovi ucházet se o studium navazujících studijních vzdělávacích programů ve středních odborných školách a středních odborných učilištích a tím může získat střední vzdělávání s maturitní zkouškou.“ (ŠVP, 2009, s. 10)

Vývoj odborných škol je dlouhý a má bohatou historii, která se vyvíjela v souvislosti se společenskými, ekonomickými a politickými změnami. V dřívějších dobách nebyla formální vzdělávací zařízení taková, jaká známe dnes. Odborné dovednosti se získávaly hlavně prostřednictvím cechů a řemeslnických dílen. V 18.-19. století vznikl historický počátek technického vzdělávání u nás, které se vyučovalo v umění inženýrském. Od počátku 19.století se formulovalo speciální odborné vzdělávání, které aktivně podpořil Karel Havlíček Borovský, zaměřené na průmyslové školy. V roce 1835 vznikly umělecko – průmyslové školy, jako obchodní akademie a jiné obchodní školy. Později vznikaly i školy pro ženská povolání, ve formě dívčího lycea i průmyslové školy. Jednalo se o 1leté školy, které se specializovaly na dámské a dětské krejčovství, šití prádla, vaření a vedení domácnosti. Ve 20. století v československém školství se zřídily nové školy, jako střední odborné, vyšší odborné, vysoká škola a fakulty. Po povinné školní docházce bylo zahájeno odborné vzdělávání, které bylo taktéž rozděleno na učňovské školy k přípravě mladých dělníků. Jejich praxe trvala 3 roky a konala se jak ve škole, tak i v různých podnicích a továrnách. Odborné školy nižšího stupně byly vytvořeny pro speciální profese, kde nebyl představován učňovský poměr, jako je textilnictví nebo sklářství, ale spíše zaměření na umělecká řemesla. (Průcha, 2019, s. 30-33)

Při psaní této práce jsem se ptala své babičky, jak to probíhalo v jejích studijních letech. Babička, která studovala v letech 1961-1964 se setkala s diskriminací od tehdejšího politického režimu, ohledně přijímacího řízení na střední školu. Babička byla vychovaná v katolické rodině a její tatínek byl živnostník. I když základní školu dokončila s vyznamenáním, musela jít na učňovský obor mechanik elektronického zařízení, který trval 3 roky a poslední rok vykonávala praxi v podniku Tesla. V dnešní době jsou učiliště a střední odborné školy už klíčovou součástí vzdělávacího systému. Setkat se s diskriminací, jako tehdy babička, je dnes už absolutně nemožné. Každý žák si najde svůj libovolný obor, jelikož je široká škála nabízejících se oborů od technických a průmyslových až po služby a zdravotnictví. Důraz je kladen na propojení teorie a praxe. Na školách se využívají moderní technologie a celoživotní učení.

3.1 Obor kadeřník

Za vybraný typ střední odborné školy jsem si zvolila obor kadeřník. Jelikož vlastním výuční list z tohoto zaměření, mám k němu velmi blízko. Jedná se o 3letý obor s výučním listem, který je zakončen závěrečnou zkouškou. „*Odborná příprava kadeřnic je základem různých profesích činností. Příslušným dalším vzděláváním v různých odborných kursech si může kadeřnice zvyšovat a rozšiřovat kvalifikaci například o vizážistku, typologii, maskérství apod.*“ (Hülsken, 2006, s. 11)

Žák v tomto oboru se nikdy nenudí. Škola každý rok provozuje, nebo se zúčastňuje kadeřnické soutěže, kde je příležitost projevit svoji kreativitu a možnost se kariérně posunout. Několikrát jsem se soutěží sama zúčastnila a mám na to jen pozitivní pohled. Učitel odborného výcviku se snaží zařídit pro žáky i různá školení nebo kurzy, kdy je možné získat po úspěšném absolvování certifikát. Je to velké plus při hledání práce, pokud se uchází o místo v kadeřnictví. „*Rozvíjení odborných kompetencí je posíleno účastí žáků na odborných školeních v kadeřnických, kosmetických a dalších dovednostech.*“ (ŠVP, 2009, s. 7) Za další příležitost považuji pro studenty účast na módních přehlídkách, kde si žáci vyzkouší tvořit společenské účesy na modelkách.

V tomto oboru musí každý žák vlastnit svůj kadeřnický kufřík nebo tašku, která obsahuje základní hřebeny, kartáče, nůžky a břitvu. Postupně se během studia dokupují různé pláště na stříhání vlasů, barvení, stříhací strojky a také pomůcky k tvoření účesů.

V prvním ročníku žáci získávají nejvíce informací. Nejdříve se seznamují s pracovním prostředím, které souvisí s bezpečností na pracovišti, první pomocí a hygienickými požadavky. Objasní si, z čeho se skládá kadeřnický kufřík, s jakým materiálem a pomůckami budou pracovat.

Prvním tématem, které se žáci naučí, je mytí vlasů a masáže. Postupně se učí foukanou, vodovou ondulaci, barvení, až po pánský střih s úpravou vousů pomocí břitvy. U dámského střihu se učí i chemickou preparaci, laicky nazvanou jako trvalou. Naučí se také práci s ondulačním železem, které využijí ve tvarování společenského účesu. (ŠVP, 2009, s. 209-214)

Žáci ve druhém ročníku se zpočátku roku opět setkávají s bezpečností práce. Dále zdokonalují své nabyté dovednosti a zdokonalují se v úkonech, co se v prvním ročníku naučili a v případě nového poznatku v módních trendech, se nové poznatky učí. Na konci ročníku probíhá kurz, kde se seznamují s módními doplňky do vlasů, které využijí u závěrečných zkoušek při účesové tvorbě. Často ve druhém ročníku žáky navštěvují jejich první zákaznice, se kterými získávají svůj první kontakt. Pracují s osvojenými vědomostmi, jak přistupovat k zákazníkovi a jak správně komunikovat. (ŠVP, 2009, s. 214-220).

V posledním ročníku si žáci zdokonalují své vědomosti a dovednosti nabyté z předešlých ročníků a připravují se na závěrečné zkoušky. Nejvíce se zaměřují na účesovou tvorbu a odvětví kosmetiky. V tomto ročníku se uskutečňuje nejvíce kurzů, například na líčení, jelikož make-up spadá do závěrečné zkoušky v kategorii společenský účes. Do hodnocení účesu se hodnotí jak make-up, styling účesu tak i vhodné oblečení modelky k tématu (ŠVP, 2009, s. 220-224)

3.2 Formy hodnocení v oboru kadeřník

Ve své bakalářské práci se spíše zaměřuji na praktickou část u oboru kadeřník, která probíhá v provozovně školy. Zabývám se tedy tím, jak učitel odborného výcviku hodnotí střihy, účesy, jaké má požadavky pro splnění, zda žák má své nářadí a jak celkově přistupuje ke studiu.

Jak už jsem se zmínila v kapitole hodnocení, každá škola má svůj klasifikační řád, který určuje, jak se má hodnotit, podle čeho a podle jakého druhu hodnocení. V učebně, kde probíhá zahájení učebního dne také probíhá i opakovací test, který se klasifikuje. Na provozovně učitel odborného výcviku hodnotí slovně. „Hodnotí se *přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků, dovedností a návyků. Kvalita a rozsah získaných dovedností, využívání získaných teoretických vědomostí v praxi. Samostatnost, aktivita, zájem o praktickou činnost, vztah k praktickým dovednostem a dodržování BP, norem a vyhlášek vztahující se k ochraně zdraví při práci.*“ (ŠVP, 2009, s. 202)

Při kadeřnických soutěžích se jedná o externí hodnocení, kdy v porotě je vždy někdo mimo školu. Porota hodnotila vždy bodově, kdy 1 bylo nejmenší hodnocení a 10 nejlepší. Když jsem se jeden rok zúčastnila soutěže v době covid situace, v porotě jsme hodnotili známkou. Hodnocení 1 bylo nejlepší a 5 nejhorší. Bylo to pro mě velmi těžké, jelikož účes, který byl mezi 2–3 jsem musela hodnotit podle účesu, který byl ohodnocen známkou 3. Podle toho jsem musela usoudit, zda stejný účes je lepší nebo naopak horší, protože jsem nemohla udělit známku 2-3.

Za nejlepší zpětnou vazbu pro žáky je hodnocení od zákaznic, se kterými se setkají už ve druhém ročníku. Když je zákaznice velmi spokojená, ohodnotí při konečné úpravě daného žáka, který ji provedl vlasovou úpravu, pochválí ho osobně a poté i u učitele odborného výcviku při placení. Stává se, že zákaznice nechávají pozornost pro žáka a při opakované návštěvě si vyžádá stejného žáka, se kterým byla spokojená. Nejedná se jenom o vlasovou úpravu, ale i o komunikaci, přístup k zákazníkovi, příjemné prostředí a také konzultace se zákazníkem o jeho proměně. Když žák vidí, jak je zákaznice spokojená a dostane i peněžní ohodnocení, je to pro něj motivace. Po zákazníkovi hodnotí mistrová a klasifikuje.

Empirická část

4.1 Cíl výzkumného šetření a stanovení dílčích cílů

V praktické části se zabývám tím, jak se liší plánované kurikulum od realizovaného kurikula. Cílem výzkumu je zjistit, jaký je rozdíl mezi plánovaným a realizovaným kurikulem v oblasti hodnocení u učitelů odborného výcviku. V rámci stanoveného cíle byly vyjádřeny dílčí cíle:

D1: Analyzovat kritéria hodnocení uvedená v kurikulárních dokumentech vybrané střední odborné školy.

D2: Analyzovat požadavky na hodnocení a způsoby hodnocení učitelů odborného výcviku v rámci jejich praxe.

D3: Porovnat kritéria hodnocení ve školních kurikulárních dokumentech s požadavky a způsoby hodnocení učitelů odborného výcviku na vybrané střední odborné škole.

Pro tento výzkum jsem si zvolila Střední školu informatiky, elektrotechniky a řemesel v Rožnově pod Radhoštěm. Za výzkumný vzorek jsem si vybrala učitele odborného výcviku a kritérium pro výzkumný vzorek byla pracovní zkušenost minimálně 1 rok.

Pro sběr dat jsem použila metodu strukturovaného rozhovorů, jelikož tím získám bohatější informace a nejsou omezeni nabídkou odpovědi. Učitelé mohou odpovědět vlastními slovy a lépe vyjádřit své myšlenky, názory, postoje a zkušenosti. Což je u uzavřených otázek obtížné.

4.2 Analýza kurikulárních dokumentů

Pro získání cíle jsem nejdříve musela analyzovat kurikulární dokumenty. V tomto případě se jednalo o ŠVP obor kadeřník a také školní řád, jelikož škola má klasifikační řád v obsahu školního řádu. Plánované kurikulum je „*oficiální dokument, který je závazný pro určité typy školy nebo celý vzdělávací systém.*“ (Kalhous, Obst, 1998, s. 32)

Ve školním vzdělávacím programu, co se týká hodnocení, se tento liší podle různých oborů. V tomto kurikulárním dokumentu nalezneme charakteristiku daného oboru, školy, profil absolventa, učební osnovy, učební plány i průřezová témata. Jak už jsem zmínila v teoretické části, zabývám se o obor kadeřník v odborném výcviku.

V ŠVP je dané hodnotit známkou a slovním hodnocení. Učitel hlavně hodnotí „*přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků dovedností a návyků. Kvalita a rozsah získaných dovedností, využívání získaných teoretických vědomostí v praxi. Samostatnost, aktivita, zájem o praktickou činnost, vztah k praktickým dovednostem, dodržování BP, norem a vyhlášek vztahujících se k ochraně zdraví při práci.*“ (ŠVP, 2009, s. 202) Hodnotí se také, zdali se žák snaží, nebo reprezentuje školu na soutěžích, jestli spolupracuje, nebo jestli se snaží vyřešit sám určitý problém. Učitel také velmi ocení, když se žák zajímá o svůj obor i mimo školu a snaží se hledat nové trendy a nové technologické postupy. V ŠVP se také nachází kritéria hodnocení. Do kritérií hodnocení patří „*rozsah znalostí a dovedností, hloubka porozumění, kvalita práce s informacemi, kvalita plnění úkolů, tvořivost, originalita, užívání získaných znalostí, dovedností a postojů.*“ (ŠVP, 2009, s. 226)

Jako další kurikulární dokument, co se týká hodnocení, je klasifikační řád. Škola nemá klasifikační řád jako samostatný dokument, ale má ho zavedený ve školním řádě. Každý školní řád obsahuje pravidla pro pořádek, bezpečnost a efektivitu vzdělávání ve škole. Definuje cíle vzdělávání, jakých cílů by žáci měli dosáhnout. Popisuje očekávané normy žáka, jak se omlouvá absence, obsahuje také pravidla bezpečnosti ve škole i na praxích, jaká práva a povinnosti mají žáci a jaké prevence škola poskytuje. Také se zde uvádí, jak v případě distanční výuky bude vyučování probíhat, různé informace i to, jak se ve škole hodnotí.

Co přesně má učitel hodnotit je stejně napsané i ve školním vzdělávacím programu. Ve školním řádě se nachází, jak hodnotit žáka na vysvědčení. Konečná známka se tedy tvoří z klasifikace v průběhu vyučovacího procesu a na vysvědčení bývá písemně. Formulují se tedy jako „*žák prospěl s vyznamenáním, žák prospěl, žák neprospěl, žák je nehodnocen.*“ (Školní řád, 2023, s. 15) Školní řád také stanovuje zásady pro učitele, kteří hodnotí v průběhu vyučovacího procesu. „*Učitel soustavně sleduje výkony žáka a jeho připravenost na vyučování, je povinen vést soustavnou evidenci o klasifikaci žáků. Učitel hodnotí písemné, ústní, grafické, praktické a pohybové projevy žáků. Žák musí být z předmětu vyzkoušen alespoň dvakrát za pololetí, učitel volí typ zkoušky podle charakteru předmětu.*“ (Školní řád, 2023, s. 16) Poslední 2 zásady se týkají hodnocení. Kontrolní práci učitel prochází s třídním učitelem. Pravidlo je, že žák nesmí napsat více kontrolních písemných prací než jednu za den. Učitel informuje žáka, kdy se kontrolní písemná práce bude vykonávat a toto zapíše. Pokud žák vykonává slabé stránky v průběhu období, které se bude klasifikovat, informuje o tom třídního učitele, který to dále předá zákonným zástupcům žáka a snaží se o nápravu. (Školní řád, 2023, s. 16-17) Co se týká prospěchu žáka na odborném výcviku, ten se hodnotí písemně, a to v podobě stupně jako je „*výborný, chvalitebný, dobrý, dostatečný a nedostatečný.*“ (Školní řád, 2023, s. 17)

Více informací se tedy dozvíme ve školním řádě, kde se shodují pouze kritéria hodnocení.

4.3 Analýza strukturovaných rozhovorů

Jak už jsem zmínila, pro sběr dat jsem použila metodu strukturovaných rozhovorů. Rozhovor se skládal ze 13 otázek. Zaměřila jsem se na znalost kurikulárních dokumentů, co se týká hodnocení, jaké metody učitelé používají a zdali mají nějaké nápady pro efektivitu hodnocení ve výuce. Podrobněji jsem rozhovory přiložila do příloh. Nejčastěji se názory lišily podle délky praxe. Odpovědi ze strukturovaných rozhovorů jsem kategorizovala pomocí otevřeného kódování. „*Otevřené kódování je v metodě zakotvené teorie analytickým procesem, jímž jsou pojmy identifikovány a rozvíjeny, ve smyslu jejich vlastností a dimenzí.*“ (Strauss, Corbinová, 199, s. 52) Na základě otevřeného kódování jsem si kategorizovala strukturované rozhovory na:

1. Znalost kurikulárních dokumentů
2. Metody hodnocení
3. Spokojenost s hodnocením v současném systému
4. Kritéria hodnocení

U znalostí kurikulárních dokumentů jsem se ptala svých respondentů, jak jsou seznámeni s kurikulárními dokumenty v oblasti hodnocení. Pět respondentů uvedlo, že s kurikulárními dokumenty jsou seznámeni dostatečně a v případě nějakého pochybení se informují u svých kolegů, nebo si danou věc dohledají. Respondent číslo 4 nepovažuje za důležitý klasifikační řád a řídí se podle zkušeností své délky praxe. K poslednímu respondentovi se také klade otázka, jestli se liší vlastní kritéria v realizovaném kurikulu od plánovaného kurikula. Tři respondenti se shodli, že se jejich kritéria v realizovaném kurikulu od plánovaného kurikula aspoň minimálně shodují. Dva respondenti mají své vlastní kritéria a čerpají ze své délky praxe. Při uvedení konkrétního příkladu byl nejčastěji u těchto dvou respondentů kladen na důraz vlastních kritérií, které si vytvářejí v rámci oboru. Dva respondenti neuvedli žádný příklad a jen respondent s číslem 1 uvedl konkrétní příklad.

- Kód: Seznámení s kurikulárním dokumentem
- Kód: Kritéria v kurikulárních dokumentech

Respondenti se na metodě hodnocení jednohlasně shodli. Hodnotí známkou a slovním hodnocením, do kterého spadá i pochvala žáka. Respondenti to berou jako užitečnou zpětnou vazbu, která je důležitá pro rozvoj žáka. Hodnocení považují respondenti za užitečnou součást v procesu výuky, jelikož se žák pomocí hodnocení zlepšuje, připravuje a prohlubuje učivo. Respondent číslo 1 sice není zastánce hodnocení známkou, ale pokud žáky nehodnotí známkou, žáci neodvádí svoji práci tak, jak by měli. Jakákoliv metoda hodnocení může ovlivnit žakovu motivaci. Pět respondentů nemotivuje pouze známkou, ale snaží se žáky namotivovat k vylepšení jejich úspěchu.

- Kód: Kombinace známkování a slovní hodnocení
- Kód: Důraz na motivaci a rozvoj žáků

Co se týká se spokojenosti s hodnocením v současném systému, respondenti mají k hodnocení poznámky a návrhy, jak hodnocení zlepšit. Jsou si vědomi toho, že se všechno vyvíjí a zlepšuje. Dva respondenti by chtěli hodnotit více slovně, jelikož si myslí, že známka žáky může demotivovat. Dále se respondenti zmiňují, že by upřednostnili nová kritéria hodnocení, případně vlastní. Návrh pro zlepšení v oblasti hodnocení se většina respondentů shodla na hodnocení nejen od učitele. Jednalo se o hodnocení od zákazníků, nebo od spolužáků. Tři respondenti se zaměřují více na porozumění a individuálnímu přístupu žáka, kde by se změnilo hodnocení podle vlastních kritérií.

- Kód: Změna hodnocení směrem k více slovnímu hodnocení
- Kód: Zavedení nových kritérií a hodnocení k různých zdrojů
- kód: Důraz na individuální přístup

U poslední kategorie se ptám respondentů na hlavní kritéria hodnocení, která jsou uvedena v kurikulárních dokumentech. Respondenti mají za hlavní kritérium bezpečnost práce, získávání dovedností a znalostí, samostatnost a jednou z nedůležitějších kritérií je zájem o obor. Za požadavky respondenti považují dostatek známek, musí klást důraz na absenci, řídit se školním řádem a popřípadě nedostatky prostudovat.

- Kód: Bezpečnost, dovednosti, samostatnost, zájem o obor
- Kód: Praktické aspekty hodnocení

4.4 Porovnání kritérií, požadavků a způsoby hodnocení

V kurikulárních dokumentech jsou uvedena pravidla, jak učitel má žáka hodnotit, podle jakých kritérií, jakou metodou žáka hodnotit a co se vlastně hodnotí. Hlavní odpovědi na kritéria hodnocení, požadavky pro hodnocení, způsob(metody) hodnocení a na aspekty hodnocení ve strukturovaných rozhovorech jsem sjednotila do tabulky, kde jsou znázorněna i daná pravidla v kurikulárních dokumentech. Tabulku jsem zvolila kvůli porovnání, zda se učitelé shodují s kurikulárními dokumenty.

Z analýzy ze strukturovaných rozhovorů lze usoudit, že učitelé mnohdy nemají přehled o tom, co je dáno v klasifikačním řádě nebo ve školském vzdělávacím programu. Mají problém určit hlavní kritéria hodnocení, která tyto kurikulární dokumenty popisují. Často se jedná o to, že si učitelé pletou pojmy. Na začátku rozhovorů respondenti odpověděli, že mají přehled, co v kurikulárních dokumentech je, ale mnohdy mi jejich odpověď neseděla. Často se jedná o případ, že učitel sice ví, co je dané v kurikulárních dokumentech, jak se hodnotí a co se hodnotí, ale mnohdy má volnou ruku a může hodnotit i podle sebe a svých vlastních kritérií, anebo si splete pojem, jak je to ukázané u kritérií a požadavků.

Hlavní kritéria hodnocení v kurikulárních dokumentech	
Plánované kurikulum:	Realizované kurikulum:
Rozsah znalostí a dovedností	Dodržování BOZP
Hloubka porozumění	Získat znalosti, dovednosti
Kvalita práce s informacemi	Samostatnost
Kvalita plnění úkolů	Zájem o obor, aktivita
Tvořivost a originalita	
Užívání získaných znalostí, dovedností a postojů	

Tabulka 1: Hlavní kritéria hodnocení v kurikulárních dokumentech

*Zelená barva ukazuje daná pravidla, jak je to zapsané v kurikulárních dokumentech. Pokud se odpovědi shodují s kurikulárním dokumentem, barva sloupce je také zelená. V případě, kdy se odpovědi liší od plánovaného kurikula, sloupec je v červené barvě.

U aspektů hodnocení jak v kurikulárních dokumentech, tak u odpovědí respondentů je 100% shoda. Učitelé tedy hodnotí stejné aspekty, které jsou dané. Aspekty jsem zvolila proto, jelikož jsem chtěla vědět, jaké vlastnosti žáků hodnotí a jaké zohledňují při hodnocení. Také 100% shoda se vyskytla u metod hodnocení. Učitelé hodnotí podle způsobu (metody) určené v kurikulárních dokumentech a nepoužívají vlastní metody.

Hlavní aspekty hodnocení v kurikulárních dokumentech	
Plánové kurikulum:	Realizované kurikulum:
Snaha, aktivita, zájem o obor	Snaha, zájem o obor
Spolupráce s ostatními žáky	Přístup jednotlivce
Aktivní účast v diskusích	Výtrvalost a pracovitost
Písemné a grafické práce	Představitost, znalost technologických postupů

Tabulka 2: Hlavní aspekty hodnocení v kurikulárních dokumentech

Hlavní způsoby (metody) hodnocení uvedené v kurikulárních dokumentech	
Plánované kurikulum:	Realizované kurikulum:
Numerické	Hodnocení známkou
Slovní	Slovní hodnocení

Tabulka 3: Hlavní způsoby (metody) hodnocení uvedené v kurikulárních dokumentech

Cílem bylo zjistit, zda učitelé se řídí pravidly a hlavními způsoby hodnocení. Velmi se mi líbilo, že respondenti mají nápady na nové způsoby hodnocení a jak zlepšit efektivitu hodnocení. Mají velkou představivost, kterou mohou využít při návrhu společenského účesu a tím být přínosem pro své žáky. Takový přístup žáci hodnotí pozitivně, jelikož já sama jsem vždy v průběhu studia chtěla vidět výsledek účesu od učitele odborného výcviku.

Co se týká požadavků hodnocení, respondenti si tento pojem spletli s kritériem hodnocení. Vzpomněli si na požadavky, které jsou uvedeny v kurikulárních dokumentech. Sice nevyjmenovali všechny, ale aspoň některé. Bohužel 2 respondenti neodpověděli a spíše to nějakým způsobem obešli. Připadalo mi, že sami nevědí a bylo jim trapné říct „nevím“, tak si něco vymysleli. Z tabulky vyplývá, že respondenti hlavní požadavky docela znají. Zapomněli pouze na využívání získaných teoretických vědomostí v praxi a odpověděli na špatnou otázku.

Hlavní požadavky hodnocení v kurikulárních dokumentech	
Plánované kurikulum:	Realizované kurikulum:
Přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků dovedností a návyků	Dostatek známek
Kvalita a rozsah získaných dovedností	Možnost opakovacího testu
Využívání získaných teoretických vědomostí v praxi	Důraz na absenci
Samostatnost, aktivita, zájem o praktickou činnost, vztah k praktickým dovednostem	Řízení aktuálním školním řádem
Dodržování BP, norem a vyhlášek vztahující se k ochraně zdraví při práci	

Tabulka 4: Hlavní požadavky hodnocení v kurikulárních dokumentech

4.5 Diskuse

Jak už jsem zmínila, hlavní kritérium pro výzkumný vzorek byla minimálně rok praxe. Všichni tito respondenti kritérium splnili. Rozmezí délky praxe se orientuje od 2 let až po 23let praxe. Bohužel v průběhu rozhovoru jsem měla pocit, že někteří respondenti neodpověděli pravdivě, jelikož se vyhýbali odpovědi anebo jejich odpověď se neshodovala se stanovenými požadavky. Všichni respondenti znají pravidla oficiálních kritérií, ale někdy musí zvolit odchylky, které si vyžaduje vyučovací obor. Téměř všichni respondenti se shodli na oficiálních požadavcích uvedené v kurikulárních dokumentech, s malými výjimkami. Respondenti mají určité svoje způsoby hodnocení, ale mají také hodně zlepšovací návrhů na hodnocení. U odpovědích respondenti dokazují, že mají snahu jakýmkoliv způsobem změnit hodnocení žáka, aby dosáhli co nejlepších výsledků žáků v odborném výcviku. Oceňuji kreativitu svých respondentů.

Pro zlepšení znalostí bych doporučila se zabývat více kurikulárními dokumenty, i když učitelé mají odučenou nějakou dobu své praxe. Vše se stále vyvíjí a přicházejí nové poznatky. Kurikulární dokument by si každý učitel měl přečíst na začátku školního roku, v případě nejasností i v průběhu roku.

Shrnutí

Na základě zjištění můžu říci, že plánované kurikulum a realizované kurikulum nejsou na Střední škole informatiky, elektrotechniky a řemesel v Rožnově pod Radhoštěm totožné, ale jsou si blízké. Učitelé zahrnují do realizovaného kurikula v oblasti hodnocení nejen daná pravidla uvedená v kurikulárních dokumentech, ale i osobní a individuální přístup k potřebám svých žáků. Tento konkrétní přístup podporuje lepší výsledky k rozvoji žáka a k jeho přípravě na budoucí povolání v oboru kadeřnictví.

Z rozhovorů s učiteli vyplynulo, že hodnotí stejně jak je to dané v kurikulárních dokumentech, ale raději preferují slovní hodnocení, jelikož vnímají, že je to pro žáky více motivující. Učitelé se také stále učí novým poznatkům ve výuce. Takový přístup by měl mít každý z nás.

Abych mohla zjistit rozdíly, nejdříve jsem analyzovala kurikulární dokumenty v oblasti hodnocení. Škola má školní vzdělávací program a školní řád obsahuje klasifikační řád. Tyto dokumenty jsem mezi sebou porovnávala, zda se shodují a poté jsem je mohla porovnávat s odpověďmi ze strukturovaných rozhovorů.

Nakonec bych jen usoudila, že nestačí si přečíst kurikulární dokument při nástupu na pracovní pozici v oblasti školství, ale třeba i na začátku každého školního roku. V případě nedostatků si dokument přečíst i v průběhu roku, aby nedošlo k nevhodnému hodnocení.

Závěr

V mé bakalářské práci jsem se podle svých plánů zaměřila na práci učitele odborného výcviku na středních odborných školách a jeho hodnocení žáků. Zhodnotila jsem práci učitele odborného výcviku, čím by se měl zabývat v daném oboru a naučit své žáky znalostem a dovednostem a připravit je pro budoucí povolání. Uvedla jsem také, jaký přístup by měl učitel zvolit ke svým žákům a motivovat je k co nejlepším výsledkům.

V kapitole hodnocení jsem zmínila i klasifikační řád, který slouží učitelům se orientovat, jak správně žáka hodnotit, jaké jsou požadavky pro hodnocení a jak probíhá hodnocení ve školství. Uvedla jsem konkrétní obor kadeřník, jelikož jsem tento obor vystudovala a z vlastní zkušenosti vím, jak hodnocení probíhalo, jaké požadavky byly na žáky kladeny a co konkrétně učitel odborného výcviku hodnotil. Při studiu na střední odborné škole jsem to viděla ze strany žáka. Teď konkrétně i ze strany učitele, jelikož jsem v průběhu studií na vysoké škole praxi vykonávala na Střední škole informatiky, elektrotechniky a řemesel v Rožnově pod Radhoštěm, kde jsem studovala obor kadeřník. Když jsem byla žákem na této škole, tak jsem měla pocit, že někteří učitelé, hlavně ti kteří suplovali, nehodnotili tak, jak by měli. I když je práce velmi náročná, hlavně co se týká styku s žáky v období puberty, neodradilo mě to od rozhodnutí stát se učitelem odborného výcviku. Naopak mě to ještě víc motivovalo při psaní bakalářské práce a snažila jsem se získat co nejvíc informací a podnětů i při rozhovorech s několika učiteli odborného výcviku.

Tato domněnka se mi potvrdila při vypracování praktické části. Tázání učitelé si pletli pojmy a několik učitelů má i vlastní kritéria hodnocení. Zaleží na délce působení na škole. Mým cílem bylo zjistit, jaký je rozdíl mezi plánovaným kurikulem od realizovaného v oblasti hodnocení. Analyzovala jsem kurikulární dokumenty dané školy a bylo to pro mě velkým přínosem, jelikož v budoucnu bych chtěla vykonávat práci jako učitel odborného výcviku na této škole. Takto aspoň vím, jaká kritéria, požadavky a způsoby hodnocení škola má v kurikulárním dokumentu obsažené a měla jsem aspoň možnost nahlédnout do vnitřka, jako budoucí učitel. Všechny tyto poznatky mi pomohly a inspirovaly při vypracování mé bakalářské práce.

Přílohy

Seznam strukturovaných rozhovorů

Rozhovor 1

Tak dobrý den. Opět se vidíme po pár letech. Jmenuji se Karolína Jestřabská a právě pracuji na psaní bakalářské práce. Tématem je „*Učitel odborného výcviku a jeho hodnocení žáků na středních odborných školách*“. Pro praktickou část jsem si zvolila metodu strukturovaných rozhovorů, které se týká, co víte o kurikulárních dokumentech, hodnocení, nějaké doporučení a tak. Hlavní cíl je zjistit, jaký je rozdíl mezi plánovaným a realizovaným kurikulem v oblasti hodnocení u učitele odborného výcviku. Vaše odpovědi budou zaznamenány písmenkem R, jako respondent, tudíž zůstanete v anonymitě. Souhlasíte tedy s tímto rozhovorem?

RI: *Ano, jistě.*

Dobrá, tak tedy začneme. Otázka první je, jak dlouho působíte na vaší pozici?

RI: *20 let.*

Jak dobře jste seznámena s kurikulárními dokumenty týkajícími se hodnocení žáků na této škole?

RI: *Asi dobře.*

Jaká jsou hlavní kritéria hodnocení uvedená v těchto kurikulárních dokumentech?

RI: *No, budu muset přemýšlet. Pamatuji si dodržování BOZP, získané dovednosti, znalosti a samostatnost. Na víc kritérií si momentálně nevzpomenu.*

Jakým způsobem (metodou) v praxi hodnotíte žáky během odborného výcviku?

RI: *Tak já se zaměřuji na čistotu, kreativitu, správné technologické postupy, správné použití přípravků. Samozřejmě bezpečnost práce, komunikace s klientem. Také to, že žák poskytne odbornou radu zákazníkovi. Jako je třeba užití správné vlasové kosmetiky a podobně. Spíš hodnotím intuitivně, odpírám se od nejlepších žáků a pak žáky srovnávám. Hodnotím určitě známkou a pak slovně. Vždy individuálně řeknu, co udělali špatně a popřípadě co se jim povedlo.*

To je skvělé. Myslím si, že žáci potřebují získat zpětnou vazbu.

RI: *Ano, snažím se jim konkrétně říct, kde přesně se stala chyba, ať další den neudělají stejnou chybu.*

Do jaké míry se vaše praktiky hodnocení shodují z kritérií uvedenými v kurikulárních dokumentech?

RI: *Myslím si, že se aspoň minimálně shodují.*

Dobrá tedy. Můžete tedy uvést konkrétní příklady, kdy se vaše hodnocení odchyluje od oficiálních kritérií?

RI: *Tak třeba u nových trendů. Když byl technologický postup takový, ale momentálně je jiný postup a já hodnotím ten, co se momentálně týká módních trendů. Nebo když žáci přijdou s něčím novým.*

Jaké jsou nejdůležitější aspekty, které zohledňujete při hodnocení žáků?

RI: *Nejdůležitější aspekty... Tak pokud žák má snahu, jak přistupuje ke své práci, zda dokáže poradit vlasovou kosmetiku. Dál mě momentálně nic nenapadá. To je ten konec školního roku.*

To chápu, i pro žáky je konec školního roku náročný. Další otázka je, jaké požadavky jsou na vás kladeny vedením školy nebo kurikulárními dokumenty při hodnocení žáků?

RI: *Napadá mě asi jenom mít dostatek známek.*

Jak byste hodnotila efektivitu současného systému hodnocení? Co byste navrhovala ke zlepšení?

RI: *Tak žáci jsou už zvyklí na hodnocení známkou, ale všechno se stále vyvíjí a vždy je co zlepšovat.*

Jaký vliv má hodnocení na motivaci a výkony žáků ve vašich hodinách?

RI: *Snažím se motivovat třeba pomocí soutěže, ale někdy motivovat žáka, kterého obor nebaví je opravdu náročné. Z vlastní zkušenosti vím, že pokud žáky nehodnotím známkou, tak se prostě nesnaží a fláknou to.*

Jaký máte názor na důležitost hodnocení v procesu výuky a jakým způsobem ovlivňuje celkovou kvalitu vzdělávání?

RI: *Nejsem moc zastáncem hodnocení známkou, ale jak už jsem zmínila v předchozí odpovědi. Pokud nehodnotím známkou, žáci jsou lajdáci.*

Je něco, co byste chtěla dodat ohledně hodnocení žáků a vašich zkušeností tímto procesem?

RI: *Vůbec nic mě nenapadá.*

Máme tady poslední otázku. Máte nějaké doporučení nebo nápady, které by mohly zlepšit hodnocení žáků v odborném výcviku?

RI: *Myslím si, že hodnocení od zákazníků, zda je spokojená a tak. To žáky potěší a motivuje k lepším výsledkům. Myslím to tak, že nehodnotí pořád jenom učitel, ale i někdo jiný.*

Skvělé, tak já Vám děkuji za váš čas. Děkuji za poskytnutí odpovědí a přeji úspěšný zbytek školního roku.

RI: *Není zač a přeji hodně štěstí.*

Rozhovor 2

Tak dobrý den paní mistrová. Moc ráda vás zase vidím. Jmenuji se Karolína Jestřabská, a právě pracuji na psaní bakalářské téma. Pro praktickou část jsem si zvolila metod strukturovaných rozhovorů, které se týká, co víte o kurikulárních dokumentech, hodnocení, nějaké doporučení a tak. Hlavní cíl je zjistit, jaký je rozdíl mezi plánovaným a realizovaným kurikulem v oblasti hodnocení u učitele odborného výcviku. Vaše odpovědi budou zaznamenány písmenkem R, jako respondent, tudíž zůstanete v anonymitě. Souhlasíte tedy s tímto rozhovorem?

R2: Zdravím tě, taky to už je pár let. Určitě souhlasím se vším.

To velmi ráda slyším. Má první otázka zní, jak dlouho působíte na vaší pozici.

R2: Tak 3 roky jsem pracovala a momentálně dokončuji mateřskou a od září znova nastupuji sem na školu.

Tak to je super zpráva. Druhá otázka je, jak dobře jste obeznámená s kurikulárními dokumenty týkajícími se hodnocení žáků na škole?

R2: Myslím si, že dostatečně. Nemám problém vyhledat, když si nejsem jistá.

Tak to je fajn. Jaká jsou hlavní kritéria hodnocení uvedená v těchto kurikulárních dokumentech?

R2: Tak koho chceme hodnotit, na základě čeho chceme hodnotit a hodnocení zpětné vazby.

Dobře. Jakým způsobem (metodou) v praxi hodnotíte žáky během odborného výcviku?

R2: Tak já jsem hodnotila podle ročníku, podle kvality provedených úkonů, dodržení technologického postupu, podle časového limitu daného úkonu. Používala jsem známku a slovní hodnocení.

Já si to velmi dobře pamatuji. Do jaké míry se vaše praktiky hodnocení shodují s kritérii uvedenými v kurikulárních dokumentech?

R2: No já si myslím, že naplňuji minimálně základní požadavky

Můžete tedy uvést konkrétní příklady, kde se vaše hodnocení odchyluje od oficiálních kritérií?

R2: Nic mě nenapadá. Omlouvám se.

Nic se neděje. Dále tu mám otázku, jaké jsou nejdůležitější aspekty, které zohledňujete při hodnocení žáků?

R2: Stupeň podpory, snaha a přístup jednotlivců.

Dobře. Jaké požadavky jsou na vás kladeny vedením školy nebo kurikulárními dokumenty při hodnocení žáků?

R2: Nemám žádné speciální požadavky od vedení.

OK. Jak byste hodnotila efektivitu současného systému hodnocení? Co byste navrhovala ke zlepšení?

R2: Určitě více slovního hodnocení a individuální zpětná vazba.

Jaký vliv má hodnocení na motivaci a výkony žáků ve vašich hodinách?

R2: *Snažím se motivovat, snažím se, aby žáci měli možnost oprav a určitě vyzdvihnoutí jejich úspěchu.*

Jaký máte názor na důležitost hodnocení v procesu výuky a jakým způsobem ovlivňují celkovou kvalitu vzdělávání?

R2: *Určitě je to důležitá zpětná vazba i informace na základě které, se dá prohloubit, nebo naopak zopakovat učivo.*

Mám na to podobný pohled jako vy. Předposlední otázka zní, je něco, co byste chtěla dodat ohledně hodnocení žáků a vašich zkušenostech s tímto procesem?

R2: *Nic mě nenapadá, asi jsem řekla vše.*

Dobře. Tak tedy poslední otázka. Máte nějaké doporučení nebo nápady, které by mohly zlepšit hodnocení žáků v odborném výcviku?

R2: *Možná hodnocení nejen učitelem, ale i žáky ve skupině. Což záleží na klimatu třídy. V případě, že kolektiv je soudržný, žáci hodnotí například účes spolužačky, zhodnotí chyby nebo naopak úspěch. Ta si pak uvědomí, co dělat, nedělat. Může mu být inspirací. Tímto se žáci naučí objasnit svou práci, vidět možnosti neúspěchu, a naopak možnost nových postupů.*

To byla moc pěkná odpověď. Já vám tedy děkuji za rozhovor a přeji hodně pevných nervů s novou třídou.

R2: *Děkuji a já tobě přeji hodně štěstí a snad se někdy potkáme jako kolegyně.*

Rozhovor 3

Dobrý den. Jmenuji se Karolina Jestřabská a právě pracuji na psaní bakalářské práce. Tématem je „*Učitel odborného výcviku a jeho hodnocení žáků na středních odborných školách*“. Pro praktickou část jsem si zvolila metodu strukturovaných rozhovorů, které se týká, co víte o kurikulárních dokumentech, hodnocení, nějaké doporučení a tak. Hlavní cíl je zjistit, jaký je rozdíl mezi plánovaným a realizovaným kurikulem v oblasti hodnocení u učitele odborného výcviku. Vaše odpovědi budou zaznamenány písmenkem R, jako respondent, tudíž zůstanete v anonymitě. Souhlasíte tedy s tímto rozhovorem?

R3: *Ano souhlasím.*

Dobře. Tedy první otázka zní, jak dlouho působíte na vaši pozici?

R3: *6 let*

Jak dobře jste seznámena s kurikulárními dokumenty týkajícími se hodnocení žáků na této škole?

R3: *Velmi dobře*

Jaká jsou hlavní kritéria hodnocení uvedená v těchto kurikulárních dokumentech?

R3: *Všechny dokumenty musí učitel dobře znát a držet se veškerých kritérií s kterými přijde do kontaktu jak na začátku školního roku, tak i během školního roku jako je školní vzdělávací plán třídy nebo jednotlivce.*

Jakým způsobem (metodou) v praxi hodnotíte žáky během odborného výcviku?

R3: *Hodnotím hlavně slovně a hodně žáky motivuji, ale hodnotím je individuálně. Hodnotím známkou a slovně. Motivuji žáky k lepším výkonům na praxi. Hodnotím preciznost a čistotu odvedené práce, musí se zhodnotit i část za kterou měl žák odvedou svou zadanou práci.*

Do jaké míry se vaše praktiky hodnocení shodují z kritérií uvedenými v kurikulárních dokumentech?

R3: *Každý učitel musí hodnotit spravedlivě.*

To máte pravdu. Můžete uvést konkrétní příklady, kdy se vaše hodnocení odchyluje oficiálních kritérií?

R3: *Já si myslím, že se u hodnocení žáků neodchyluji, ale toto by musel posoudit jiný učitel. Je to neobjektivní.*

Jaké jsou nejdůležitější aspekty, které zohledňujete při hodnocení žáků?

R3: *Individuální přístup ke každému žákovi.*

Další otázka je, jaké požadavky jsou na vás kladeny vedením školy nebo kurikulárními dokumenty při hodnocení žáků?

R3: *Tak určitě mít dostatek známek u každého žáka a mít právo na objasnění učiva. Když žák něco nechápe nebo na látku chyběl, objasnit učivo a dát možnost dalšího testu. Když zrovna nedopadne test dobře, poskytnu opakovací test.*

Jak byste hodnotila efektivitu současného systému hodnocení? Co byste navrhovala ke zlepšení?

R3: *Já hodnotím známkou chvalitebně ale vždy je co zlepšovat.*

Jaký vliv má hodnocení na motivaci a výkony žáků ve vašich hodinách?

R3: *Vede to k lepším výsledkům a k lepšímu snažení mít práci preciznější.*

Jaký je váš názor na důležitost hodnocení v procesu výuky a jakým způsobem ovlivňuje celkovou kvalitu vzdělávání?

R3: *Žáci jsou více sebevědomější a umí práci více prodat. Nestydí se třeba před zákazníkem.*

Je něco, co byste chtěla dodat ohledně hodnocení žáků a vašich zkušeností tímto procesem?

R3: *Nic mě momentálně nenapadá.*

Má poslední otázka zní, máte nějaké doporučení nebo nápady, které by mohly zlepšit hodnocení žáků v odborném výcviku?

R3: *Tak třeba přistupovat k žákovi individuálně a když se nedáří, zhodnotit práci slovně a dát mu novou šanci na zhotovení práce.*

Skvělé, tak já Vám děkuji za váš čas. Děkuji za poskytnutí odpovědí a přeji úspěšný zbytek školního roku.

R3: *Není zač.*

Dobrý den. Jmenuji se Karolína Jestřabská a právě pracuji na psaní bakalářské práce. Tématem je „*Učitel odborného výcviku a jeho hodnocení žáků na středních odborných školách*“. Pro praktickou část jsem si zvolila metodu strukturovaných rozhovorů, které se týká, co víte o kurikulárních dokumentech, hodnocení, nějaké doporučení a tak. Hlavní cíl je zjistit, jaký je rozdíl mezi plánovaným a realizovaným kurikulem v oblasti hodnocení u učitele odborného výcviku. Vaše odpovědi budou zaznamenány písmenkem R, jako respondent, tudíž zůstanete v anonymitě. Souhlasíte tedy s tímto rozhovorem?

R4: *Souhlasím.*

Nejdříve se vás zeptám, jak dlouho působíte na vaši pozici?

R4: *Už to bude 23 let.*

Děkuji. Jak dobře jste obeznána s kurikulárním dokumentem týkajícím se hodnocení žáků na škole?

R4: *Klasifikační řád nepovažuji za důležitý, protože hodnocení záleží také na daném oboru. Sama jsem učovala dva najednou. Jeden jako stáří a druhý za záskok kolegyně.*

Aha, dobře. Jaká jsou hlavní kritéria hodnocení uvedená v těchto kurikulárních dokumentech?

R4: *Tak určitě dodržování bezpečnosti práce, nějaké získané znalosti, zda žák ví postup a jestli má zájem o obor.*

Jakým způsobem (metodou) v praxi hodnotíte žáky během odborného výcviku?

R4: *Jak už jsem zmínila, důležité jsou pro mě postupy práce, dodržování bezpečnosti práce, orientovat se například u vzorníku barev. Aby žák prostě věděl, co dělá a jak to má správně dělat. Hodnotím známkou, poskytuji zpětnou vazbu pomocí slovního hodnocení. Vždy se snažím kritiku odlehčit.*

To zní fajn. Do jaké míry se vaše praktiky hodnocení shodují s kritérii uvedenými v kurikulárních dokumentech?

R4: *Tak jelikož už na této pozici působím dlouho, tak čerpám ze své praxe.*

Můžete uvést konkrétní příklady, kde se vaše hodnocení odchyluje od oficiálních kritérií?

R4: *Mám vlastní kritéria například, které si tvořím v rámci oborů.*

Aha, zajímavé. Jaké jsou nejdůležitější aspekty, které zohledňujete při hodnocení žáků?

R4: *Bezpečnost práce, postupy, nové technologie. Je důležité sledovat trendy. Myslím tím se o obor zajímat i mimo školu. Oceňuji, když se žák ve volném čase zabývá o svůj obor.*

Jaké požadavky jsou na vás kladeny vedením školy nebo kurikulárními dokumenty při hodnocení žáků?

R4: *Tak určitě je důraz na absenci. Žák nesmí překročit 40% absence, poté je nařízená souhrnná zkouška za dané období. A také musíme mít dostatek známek.*

Jak byste hodnotila efektivitu současného systému hodnocení? Co byste navrhovala ke zlepšení?

R4: *Tak na zlepšení mě napadá nějaké splnění úkolů po daném klasifikačním období, a ne v průběhu. Například že by žáci měli takovou menší soutěžku na téma melírování vlasů.*

To se mi líbí. Další otázka zní, jaký vliv má hodnocení na motivaci a výkony žáků ve vašich hodinách?

R4: *Tak já si myslím že to jsou soutěže, nebo exkurze. Ale vlastně také to může být pochvala.*

Super. Jaký je váš názor na důležitost hodnocení v procesu výuky a jakým způsobem ovlivňuje celkovou kvalitu vzdělávání?

R4: *Záleží na konkrétním žákovi, někteří jsou prostě poctiví a někteří zas to flákají. Je jim jedno, jaké mají známky.*

Je něco, co byste chtěla dodat ohledně hodnocení žáků a všech zkušeností s tímto procesem?

R4: *Asi ne.*

A poslední otázka zní, máte nějaké doporučení nebo nápady, které by mohly zlepšit hodnocení žáků v odborném výcviku?

R4: *Tak například hodnotit aktivitu, spolupráci s učitelem a jestli má žák iniciativu a rozšiřovat svoje poznatky a zabývat se jimi.*

Skvělá odpověď. Děkuji vám za váš čas a ať se vám daří.

R4: *Děkuji i vám.*

Rozhovor 5

Dobrý den, jmenuji se Karolína Jestřabská, a právě pracuji na psaní bakalářské téma. Pro praktickou část jsem si zvolila metod strukturovaných rozhovorů, které se týká, co víte o kurikulárních dokumentech, hodnocení, nějaké doporučení a tak. Hlavní cíl je zjistit, jaký je rozdíl mezi plánovaným a realizovaným kurikulem v oblasti hodnocení u učitele odborného výcviku. Vaše odpovědi budou zaznamenány písmenkem R, jako respondent, tudíž zůstanete v anonymitě. Souhlasíte tedy s tímto rozhovorem?

R5: *Ano*

První otázka zní, jak dlouho působíte na vaší pozici?

R5: *15 let*

Jak dobře tedy znáte kurikulární dokumenty týkajícími se hodnocení žáků na škole?

R5: *Tak jsem dostatečně obeznámená. V praxi se většinou neřídím těmito dokumenty, ale v případě pochybnosti se zeptám kolegů*

Dobře. Jaká jsou hlavní kritéria hodnocení uvedená v těchto kurikulárních dokumentech?

R5: *Bezpečnost práce, získání znalostí a dovedností, aktivita, zájem o obor a bezpečnost práce.*

Jakým způsobem (metodou) v praxi hodnotíte žáky během odborného výcviku?

R5: *Tak já hodnotím hlavně zájem o obor a snahu. Mám představu, jak žáci musí pracovat a řešit určité problémy. No a potom sleduji jejich zlepšení. Samozřejmě hodnotím pomocí známkou, slovním hodnocením a také chválím před ostatními žáky. Dělán to hlavně kvůli motivaci.*

Dobře. Do jaké míry se vaše praktiky hodnocení shodují s kritérii uvedenými v kurikulárních dokumentech?

R5: *Doufejme, že se shodují. Čerpám ze svých zkušeností a mám prostě svá vlastní kritéria.*

Můžete uvést konkrétní příklady, kde se vaše hodnocení odchyluje od oficiálních kritérii?

R5: *Myslím to tak, že se odchylují v tom smyslu, že dokumenty neobsahují všechny obory. Jen částečně se shodují.*

Dobrá myšlenka. Jaké jsou nejdůležitější aspekty, které zohledňujete při hodnocení žáků?

R5: *Tak jako každý učitel vyžadují bezpečnost práce, znát technologický postup a nějakou představivost při tvorbě účesů.*

Jaké požadavky jsou na vás kladeny vedením školy nebo kurikulárními dokumenty při hodnocení žáků?

R5: *Tak mít hodně zámeček, to je takový ten základ.*

Jak byste hodnotila efektivitu současného systému hodnocení? Co byste navrhovala ke zlepšení?

R5: *Více hodnotit slovně než známkou. Spíše bych třeba nehodnotila žáky, co mají práci za 5, jelikož je to ani nepovzbudí. Spíše bych jim dala práci vykonat znova.*

Jaký vliv má hodnocení na motivaci a výkony žáků ve vašich hodinách?

R5: *Upřednostňuji podporu „šikovných“ žáků tím, že dám náročnější zadání. Motivuje je to, že zvládnou něco náročnějšího a mezi tím se věnují pomalejším žákům. Vznikne tam taková soutěživost.*

To je super nápad. Jaký je váš názor na důležitost hodnocení v procesu výuky a jakým způsobem ovlivňuje celkovou kvalitu vzdělávání?

R5: *Je důležitá zpětná vazba.*

Je něco, co byste chtěla dodat ohledně hodnocení žáků a vašich zkušeností s tímto procesem?

R5: *Asi nic. Nebo spíš mě nic nenapadá.*

Čeká nás poslední otázka. Máte nějaké doporučení nebo nápady, které by mohly zlepšit hodnocení žáků v odborném výcviku?

R5: *Tak napadlo mě, hodnotit si účesy mezi sebou. Jako třída by vybrala vždy ty 3 nejlepší. Ostatní by navrhly, co dotyčný žák na tom účesu pokazil a mohl udělat lépe.*

Super. Tak já vám děkuji za váš čas a přeji pěkný zbytek dne.

R5: *Není vůbec zač.*

Rozhovor 6

Dobrý den, jmenuji se Karolína Jestřabská, a právě pracuji na psaní bakalářské téma. Pro praktickou část jsem si zvolila metodu strukturovaných rozhovorů, které se týká, co víte o kurikulárních dokumentech, hodnocení, nějaké doporučení a tak. Hlavní cíl je zjistit, jaký je rozdíl mezi plánovaným a realizovaným kurikulem v oblasti hodnocení u učitele odborného výcviku. Vaše odpovědi budou zaznamenány písmenkem R, jako respondent, tudíž zůstanete v anonymitě. Souhlasíte tedy s tímto rozhovorem?

R6: *Souhlasím s rozhovorem.*

Super, tak můžeme jít na to. Nejdříve se zeptám, jak dlouho působíte na pozici?

R6: *2 roky, teď jsem momentálně doma s miminkem.*

Druhá otázka zní, jak dobře jste obeznámena s kurikulárními dokumenty týkajícími se hodnocení žáků na škole?

R6: *Nemám problém si nějaké věci vyhledat, většinou jsem to řešila v případě, kdy někomu hrozí špatná známka. Myslím tím nedostatečný. Když byl se žákem dlouhodobý problém, který se řešil individuálně, tak jsem s třídní učitelkou navrhla přestup na jiný obor.*

Dobře. Třetí otázka, co na vás mám je, jaká jsou hlavní kritéria hodnocení uvedená v těchto kurikulárních dokumentech?

R6: *Určitě samostatnost, zda je žák aktivní. Musí mít zájem o práci, získávat dovednosti, dodržovat bezpečnosti práce a dál už si nevzpomenu.*

Jakým způsobem (metodou) v praxi hodnotíte žáky během odborného výcviku?

R6: *Tak hodnotila jsem kvalitu účesu, zda je v pořádku čistota, uhlazenost, zda účes drží. A hodnotila jsem v průběhu. Tak určitě jsem hodnotila slovně, chválila jsem žáky, poskytovala jsem jim zpětnou vazbu. Nejsem moc příznivcem známek, jelikož si myslím, že žáky známky někdy demotivují.*

Tak mám takovou domněnku. Do jaké míry se vaše praktiky hodnocení shodují s kritérii uvedenými v kurikulárních dokumentech?

R6: *Myslím si, že se shodují.*

Můžete mi prosím uvést konkrétní příklady, kde se vaše hodnocení odchyluje od oficiálních kritérii?

R6: *Mám vlastní kritéria, která jsem si vytvořila v rámci oboru.*

Aha, dobře. Jaké jsou pro vás nejdůležitější aspekty, které zohledňujete při hodnocení žáků?

R6: *Žákův progres. Prostě to, jestli se zlepšují. Musí mít schopnost se poučit z chyb a zlepšovat se v průběhu studia.*

Jaké požadavky byly na vás kladeny vedením školy nebo kurikulárními dokumenty při hodnocení žáků?

R6: *Řídit se aktuálním školním řádem. Pokud byly nějaké změny nebo trendy v hodnocení, byla jsem upozorněna.*

Dobře. Jak byste hodnotila efektivitu současného systému hodnocení? Co byste navrhovala ke zlepšení?

R6: *No, zkusím popřemýšlet. Tak asi bych přidala nějaká nová kritéria hodnocení, přidala vlastní hodnocení.*

Jaký vliv mělo hodnocení na motivaci a výkony žáka ve vašich hodinách?

R6: *Myslím si, že jsem nemotivovala známkou, ale spíše když jsem navrhla nějaký výlet, co se týkal oborou. Třeba do Zlína do výroby vlásenek. Žáci pak mají v oboru rozhled, do jakého odvětví by chtěli jít.*

Super. Jaký je váš názor na důležitost hodnocení v procesu výuky a jakým způsobem ovlivňuje celkovou kvalitu vzdělávání?

R6: *Určitě je důležité žáky hodnotit průběžně, popřípadě možnost konzultací. Žák se musí zlepšovat a připravovat na výuku. Je třeba si během studia zvyšovat odbornost.*

Předposlední otázka zní, je něco, co byste chtěla dodat ohledně hodnocení žáků a vašich zkušeností s tímto procesem?

R6: *Nic mě nenapadá.*

Dobře. Tak a máme tady poslední otázku. Máte nějaké doporučení nebo nápady, které by mohly zlepšit hodnocení žáků v odborném výcviku?

R6: *Nevím. Je prostě třeba stavět na dovednostech, snažit se žákům porozumět. Dál mě teď nic nenapadá.*

Já myslím, že dobrý. Děkuji vám za váš čas a mějte se pěkně.

R6: *Vy taky.*

Seznam použité literatury

ČEPEK, Pavel, Adolf KODÝTEK a Ivan ŠVANDA. *Mistr a učeň: jak vychovávat učně v odborném výcviku?* Eduard HÁJEK (ilustrátor). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971, 159 s.

FORMAN, Karel. *Úvod do didaktiky odborného výcviku pro mistry odborné výchovy*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995, 40 s.

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-082-4.

ŠVEC, Vlastimil. *Pedagogická příprava budoucích učitelů: problémy a inspirace*. Brno: Paido, 1999, 163 s. ISBN 8085931702.

KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. Vyd. 4. Dominik DVOŘÁK (překladatel), Milan KOLDINSKÝ (překladatel). Praha: Portál, c2012. ISBN 978-80-262-0052-9.

OBST, Otto. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017, 176 s. ISBN 978-80-244-5141-1.

ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika. Pedagogika*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2993-0.

KOLÁŘ, Zdeněk a VALIŠOVÁ, Alena. *Analýza vyučování. Pedagogika*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2857-5.

SINGULE, František. *Výchova učňů: učebnice pedagogiky pro učitele odborných učilišť a učňovských škol a pro mistry odborného výcviku*. Karel KASL (editor), Jaromír KOPECKÝ (editor), Jan SOUČEK (editor), Jiří KOTÁSEK (editor). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963, 323 s.

MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

JANÍK, Tomáš a RABUŠICOVÁ, Milada, PRŮCHA, Jan (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

BLANCHETT, Helen; POWIS, Chris a WEBB, Jo. *A guide to teaching information literacy: 101 practical tips*. London: Facet Publishing, 2012. ISBN 978-1-85604-659-6.

KOLÁŘ, Zdeněk a ŠIKULOVÁ, Renata. *Hodnocení žáků: formy hodnocení, učitel a žák, hodnocení kompetencí žáků, sebehodnocení, praktické ukázky*. 2., dopl. vyd. *Pedagogika*. Praha: Grada, c2009. ISBN 978-80-247-2834-6

HATTIE, John. *Prokazatelné učení: metodická příručka pro učitele : maximalizace vlivu na proces učení*. Martin MIKULÁŠ (překladař). Praha: published, 2022. ISBN 978-80-908240-1-0.

ČAPEK, Robert. *Líný učitel: vše o školním hodnocení. Dobrá škola*. Praha: Raabe, [2022]. ISBN 978-80-7496-511-1.

ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika. Pedagogika*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2993-0.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Nové, rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

PRŮCHA, Jan. *Odborné školství a odborné vzdělávání: fungování systému, problémy praxe a výzkum*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 193 s. ISBN 978-80-7598-158-5.

HÜLSKEN, Margot. *Příručka pro kadeřnice*. Europa-Sobotáles, 2006. ISBN 80-86706-12-5.

OBST, Otto a KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998. ISBN 8070679204.

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ. *Základy kvantitativního výzkumu*. Albert Boskovice, 1999. ISBN 80-85834-60-X.

RVP – Rámcové vzdělávací programy. *Jednotný metodický portál MŠMT* [online]. [cit. 2024-06-02]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/>

Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 69-51-H/01 Kadeřník. Online. 2007. Dostupné z: <http://zpd.nuov.cz/RVP/H/RVP%206951H01%20Kadernik.pdf>. [cit. 2024-06-02].

Školní řád. *Střední škola informatiky, elektrotechniky a řemesel Rožnov pod Radhoštěm* [online]. c2016-2024 [cit. 2024-06-02]. Dostupné z: <https://www.roznovskastredni.cz/data/clanky/1000/200/168/skolni-rad-pro-skolni-rok-2023-2024.pdf>

Výroční zpráva o činnosti školy školní rok 2022/2023 - Střední škola informatiky, elektrotechniky a řemesel Rožnov pod Radhoštěm. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.roznovskastredni.cz/data/files/vyrocnizprava/vz-2022-2023.pdf>. [cit. 2024-06-02].

ŠVP 69-51-H/01Kadeřník – Školní vzdělávací program Střední škola informatiky, elektrotechniky a řemesel [online]. (2009) [cit. 2024-06-02]. Dostupné z: <https://www.roznovskastredni.cz/data/clanky/1000/100/67/svp-kad.pdf>